СОНЦА:

Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 7.42, 16.08, 8.26;
Віцебск — 7.38, 15.52, 8.14;
Магілёў — 7.31, 15.57, 8.26;
Гомель — 7.24, 15.59, 8.35;
Гродна — 7.58, 16.23, 8.25;
Брэст — 7.50, 16.31, 8.41.

МЕСЯЦ:

Апошняя квадра 17 лістапада.

ІМЯНІНЫ

Галакціёна, Іоны, Рыгора.

ЗВЯЗДА

18 ЛІСТАПАДА 1992 г. серада, № 232 (22010)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ПА РАЦЭ ДАЛЁКА МАЛАКО ПЛЫЛО

РЭЧЫЦА (Ул. Пернікаў). Відаць, у горадзе над Дняпром хто-ніхто так ужо наеўся малочных прадуктаў, што яны, як кажуць, не лезуць у горла. Можа, гэтым і тлумачыцца той факт, што з ёмістасцей маслазавода нехта зліў у каналізацыю сем з паловай тон абястлушчанага малака, 4 тоны смятаны і столькі ж кефіру. Такім чынам, па рацэ далёка паплылі 223 тысячы 535 рублёў. «Сытых» зламыснікаў пакуль што знайсці не ўдалося.

«21БЧ» — ГЭТА СВАЕ

Нядаўна ў Мінску адбылося чарговае пасяджэнне Савета па чыгуначным транспарце дзяржаў — удзельніц Садружнасці, на якім была падзелена чыгуначная гаспадарка былога Саюза. У адрозненне ад падзелу іншай маёмасці (калі галоўны акцэнт рабіўся на лічбу нацыянальнага даходу), тут пайшлі іншым шляхам і ўлічылі сярэднестатыстычную колькасць вагонаў, якія на працягу апошніх пяці гадоў штодзённа (у 18 гадзін) знаходзіліся на кожнай з чыгунак СНД і Прыбалтыцы. У выніку Беларусь атрымала 36.098 вагонаў, або 2,39 працэнта да агульнай колькасці. Дарэчы, у бліжэйшыя тры месяцы з дапамогай трафарэтаў будуць нанесены ўмоўныя абазначэнні іх дзяржаўнай прыналежнасці. На нашых вагонах будзе надпіс «21БЧ», што азначае кодавы нумар і «Беларуская чыгунка».

На цеплаходзе музыка іграла

ГОМЕЛЬ. (Ул. Пернікаў). Напэўна, з нагоды таго, што яшчэ не ўдарылі маразы. І гэта садзейнічала правядзенню на Сожы выпрабаванняў крылатага пасажырскага цеплахода «Палессе», які адпраўлены заказчыку ў Благавешчанск. Гэта ўжо дзесятае па ліку судна, выраблене сёлета гомельскімі карабеламі. Акрамя таго, яны змайстравалі і восем надзейных у рабоце буксіроўшчыкаў-штурхачоў. За дзесяць месяцаў суднабудаўніча - суднарамонтны завод атрымаў дзесяць мільёнаў рублёў звышпланавага прыбытку.

Малюнак А. ШАЎЦОВА.

ДА БЕРАГОЎ ГВІНЕІ

З Рыжскага марскога порта адпраўлена некалькі ўзораў машын, якія выпускае Мінскі трактарны завод. Далейшы шлях карабля ляжыць у Гвінею. Тут, у горадзе Конакры, з 2 па 9 снежня пройдзе міжнародны аўтамабільна-сельскагаспадарчы салон з удзелам буйнейшых сусветных вытворцаў тэхнікі такога роду.

— Наша задача,— сказаў галоўны эксперт заводскай знешнегандлёвай фірмы Вячаслаў Бомбераў,— пранікнуць на рынак Заходняй Афрыкі, дзе і зараз марка «Беларусь» невядомая. З гэтай мэтай для міжнароднага паказу выбраны трактар «Беларусь» МТЗ-522, а таксама міні-трактар «МТЗ-082 БС» і мотаблок «МТЗ-08 БС» з амерыканскімі рухавікамі. Яны аснашчаны наборам сельскагаспадарчых прылад — прычэпам, плугам, бараной, акучнікам і касілкай.

На жаль, на шляху карабля з экспанатамі МТЗ у Афрыку ўзніклі цяжкасці. Марская бура, якая разыгралася ў гэтыя дні, паставіла пад пагрозу своечасовае прыбыццё грузу ў Гвінею і ўдзел трактаразаводцаў у апошняй сельскагаспадарчай выстаўцы адыходзячага года.

Алег ПРАЦЬКО.

ПРАЦЭС ПАЙШОЎ?

Старт доўгатэрміновым экалагічным даследаванням вынікаў Чарнобыля дала, будзем спадзявацца, мінская рабочая нарада вучоных розных краін свету. Яе мэтай было стварэнне Чарнобыльскай экалагічнай доследнай сеткі (ЧЭДС). На сустрэчы было заслухана 12 дакладаў — па маніторынгу аграэкасістэм і генетычнаму маніторынгу, экалогіі чалавека і вывучэнню стану здароўя насельніцтва і г. д.

Цікава, што на сустрэчы ці не ўпершыню гучала сур'ёзная крытыка ў адрас МАГАТЭ. У прыватнасці, член-карэспандэнт АН Украіны Э. Сабатовіч падкрэсліў: МАГАТЭ не зацікаўлена ў аказанні нам дапамогі, толькі мы самі павінны знаходзіць выйсце са становішча.

На гэта генеральны сакратар Міжнароднага радыеэкалагічнага супольніцтва прафесар Р. Кірхман заўважыў: пан Сабатовіч, як заўсёды, у сваім амплуа; ён, відаць, апрача недахопаў МАГАТЭ, нічога не бачыць... Тым не менш, як гаворыцца, праблема застаецца.

Рабочая нарада вырашыла заснаваць Міжнародны каардынацыйны камітэт, які складаецца з прадстаўнікоў Беларусі, Расіі, Украіны і шэрагу замежных краін. Для паляпшэння сувязей і абмену навуковай інфармацыяй плануецца заснаваць Бюлетэнь Чарнобыльскай экалагічнай доследнай сеткі.

Для каардынацыі даследчых праграм і міжнароднага супрацоўніцтва па ЧЭДС будуць створаны Сусветны сакратарыят і Міжнародны цэнтр радыебіялагічных і радыеэкалагічных даследаванняў пад патранажам Інстытута радыебіялогіі Акадэміі навук Беларусі і ЮНЕСКО.

Іван КІСЯЛЁЎ.

РЭФЕРЭНДУМ МЯСЦОВАГА МАШТАБУ ТАКСАМА ПАД ПЫТАННЕМ

Яшчэ не паспелі ўціхнуць страсці пасля абмеркавання на сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі пытання аб рэспубліканскім рэферэндуме, як скандал вакол таго ж пытання ўзнік у Глуску. Вядома, глусчане патрабавалі адстаўкі не беларускага парламента, а толькі свайго, мясцовага, органа ўлады — раённага Савета народных дэпутатаў.

Яшчэ ў верасні ініцыятыўная група падала заяву аб сваёй рэгістрацыі ў райвыканком і на працягу месяца чакала пасведчання аб рэгістрацыі, пасля чаго можна было пачынаць збор подпісаў. Аднак замест гэтага ініцыятары дачакаліся ад райвыканкома рашучай адмовы. У лісце, падпісаным старшынёй райвыканкома, гаворыцца, што фармулёўка пытання, якое павінна было выносіцца на рэферэндум, не адпавядае закону, згодна з якім права роспуску мясцовага Савета належыць толькі Вярхоўнаму Савету Беларусі.

Між тым, члены ініцыятыўнай групы, расцаніўшы такое рашэнне як незаконнае, звярнуліся ў адпаведнасці з артыкулам 10 Закона аб рэферэндуме ў суд. Невядома, якое будзе канчатковае рашэнне ў Глуску, але мы маем звесткі, што ў Чэрыкаве (той жа Магілёўскай вобласці) у падтрымку раённага рэферэндуму ўжо нават сабраны подпісы. Чамусьці суседзі ніякага парушэння заканадаўства не знайшлі.

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫЯ В. КЕБІЧА

НА ХВАЛЯХ ІНЕРЦЫІ?

Садружнасць напярэдадні сваёй гадавіны перажывае не лепшыя часы

Пазаўчора Старшыня Савета Міністраў рэспублікі В. Кебіч правёў прэс-канферэнцыю для журналістаў, на якой расказаў аб выніках сустрэчы кіраўнікоў урадаў СНД у Маскве.

Галоўнае пытанне сустрэчы — статут Садружнасці. Як зазначыў прэм'ер, статут абмеркаваны і прапанаваны на разгляд кіраўнікоў дзяржаў на сустрэчы ў Мінску, якую мяркуецца правесці 4 снежня.

Але гэта галоўнае пытанне па сутнасці на прэс-канферэнцыі неяк адышло на задні план, уступіўшы месца больш надзённым, больш канкрэтным. (Між іншым, як можна было зразумець, абмеркаванне многіх з іх на сустрэчы ў Маскве часам насіла неафіцыяльны характар.)

Найперш В. Кебіч сказаў: вялікіх адкрыццяў ён не зрабіў: чаго чакалі — да таго і прыйшлі. На яго думку, не ўдалося дабіцца галоўнага — адмены існуючага двухбаковага рублёвага клірынгу. Варта нагадаць, што зараз узаемаразлікі паміж рэспублікамі былога Саюза робяцца на двухбаковай аснове. Напрыклад, наша рэспубліка можа аплаціць расійскую прадукцыю толькі сродкамі, выручанымі ад продажу нашай прадукцыі на расійскім рынку. Вядома, гэта балюча б'е па эканоміках, і асабліва тых рэспублік, эканоміка якіх мае шырока разгалінаваныя сувязі. Карацей, адзінай рублёвай зоны, наконт якой так многа гаварылі раней, — няма, што, у прыватнасці, падкрэсліў і В. Кебіч. Можна думаць, што адсутнасць пэўнай дакладнасці, строгай дамоўленасці ў гэтым пытанні перашкаджае прыняццю і іншых дамоўленасцей. Зрэшты, гэтая акалічнасць не перашкодзіла дамовіцца аб стварэнні кансультатыўна-каардынацыйнага савета. Наколькі эфектыўнай будзе яго дзейнасць?..

Клірынгавыя абмежаванні не даспадобы і іншым. Па словах В. Кебіча, Б. Ельцын таксама за тое, каб канчаць з двухбаковым клірынгам, але пры гэтым ён за пераход на валюту пры разліках...

Лагічным крокам з'яўляюцца і прапановы па ўвядзенню абменных курсаў унутры СНД — расійскага рубля да беларускага, расійскага да ўкраінскага і г. д. Да такога кроку падштурхоўвае і розны ўзровень цэн і зарплаты ў рэспубліках. А ўвогуле, па ўсім відаць, справа ўпэўнена рухаецца да ўвядзення ўласных грошай у кожнай рэспубліцы, як гэта зрабіла Украіна.

Прадаўжаючы фінансавую тэму, трэба дадаць: наша рэспубліка папрасіла ў Расіі яшчэ 40 мільярдаў рублёў так званага тэхнічнага крэдыту (60 мільярдаў гэтага крэдыту мы ўжо ўзялі), які трэба будзе вяртаць пэўнымі таварнымі пастаўкамі. Адсутнасць расійскіх грошай у нас у многім тлумачыцца тым, што не аплачана наша прадукцыя, якая, з дазволу сказаць, «прададзена» неплацежаздольным расійскім прадпрыемствам.

Яшчэ адно пытанне, якое надзвычай закранае нашы эканамічныя інтарэсы: зводзіцца да мінімуму, да некалькіх пазіцый, у прыватнасці ў Расіі, дзяржзаказ. У наступным годзе яна, напрыклад, не збіраецца трымаць цэны на нафтапрадукты. Гэта значыць, кожнай рэспубліцы трэба будзе выходзіць непасрэдна на здабытчыкаў, на нафтавыя канцэрны і дамаўляцца аб закупках з імі. Вядома, па дагаворных, а значыць, няйначай, сусветных цэнах. Прычым у памерах тых квот, якія будуць выдзелены. Расія таксама збіраецца па многіх пазіцыях увесці экспартны падатак. На што В. Кебіч заўважыў: тады ўвядзём і мы.

«Вечнае» пытанне сустрэч — тэлекампанія ў Астанкіне. Дакумент па ёй зноў не прынялі, і зноў спатыкнуліся на фінансава - маёмасных пунктах. Увогуле, як зазначыў В. Кебіч, была спроба стварыць тэлекампанію Ягора Якаўлева.

Раздзел парка чыгуначных вагонаў — яшчэ адно пытанне парадку дня. Ва ўсякім разе, пэўная колькасць вагонаў нам дастанецца, а вось з гандлёвага флоту... В. Кебіч паведаміў такі факт: самы буйны танаж застаўся ў Латвіі, ён нават пераўзыходзіць танаж Расіі, прычым у шмат разоў. Словам, з гандлёвага флоту ў СНД, відаць, няма чаго і дзяліць. Краіны ж Балтыі гэтага пытання пазбягаюць і, напрыклад, на цяперашнім абмеркаванні іх дэлегацыі адсутнічалі. Затое на дзяльбу чыгуначнага транспарту з'явіліся. Праўда, гэтага нахабства ім не даравалі (пытанне падняла беларуская дэлегацыя) і не прынялі іх у разлік. Хоць, вядома, іх «кавалак», калі ўсё так і застанецца, усё роўна будзе больш спакуслівы.

На прэс-канферэнцыі закраналася таксама пытанне аб граніцах. Па словах В. Кебіча, граніцу з Балтыяй будзем закрываць.

Увогуле, можна меркаваць, што Садружнасць напярэдадні сваёй гадавіны перажывае не лепшыя часы. Працэс размежавання, які пачаўся амаль адразу ж пасля яе стварэння, відаць, яшчэ не закончыўся.

Пры гэтым варта зазначыць, што адабрэнне статута кіраўнікамі ўрадаў было хутчэй фармальным актам. Яшчэ большы ўпор, відаць, будзе зроблены на двухбаковыя адносіны. Да гэтага падштурхоўвае ўся логіка развіцця падзей, логіка папярэдніх сустрэч. Садружнасць хутчэй за ўсё плыве на хвалях інерцыі: курс, калі ён і карэкціруецца на сустрэчах, дык амаль тут жа, пасля таго як раз'ехаліся, збіваецца. Мы дагэтуль усё ніяк не можам падзяліць... Ці тую, патрэбную форму суполкі выбралі?

Наконт упору на двухбаковыя адносіны сведчыць і наша дыпламатычная актыўнасць у апошні час з мэтай заключэння адпаведных пагадненняў. У сувязі з гэтым варта зазначыць: хоць падобныя сустрэчы на вышэйшым узроўні аптымізму не дабаўляюць, затое гэта дазваляе больш дакладна вызначыць пазіцыю, а можа, і пракласці новы курс. Галоўнае ж — у любым выпадку, тым больш пры няпэўнасці адносін, нам трэба неаднойчы «ўзважваць» сваю выгаду. Менавіта яе... Між іншым, абяцаны Казахстанам хлеб затрымліваецца, пра што таксама было сказана на прэс-канферэнцыі.

Іван БАРАНОЎСКІ.

Да візіту прэм'ер-міністра Польшчы ў Беларусь

18 лістапада рэспубліку з афіцыяльным візітам наведае Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Польшча Ханна Сухоцка.

Ханна Сухоцка нарадзілася ў 1946 годзе ў Плешаве. У 1968 годзе скончыла юрыдычны факультэт універсітэта імя А. Міцкевіча ў Познані, дзе з 1972 года працуе на кафедры канстытуцыйнага права. З 1982 года выкладае ў каталіцкім універсітэце ў Любліне. Спецыялізуецца перш за ўсё ў галіне законнасці, сістэме арганізацыі дзяржавы і праблемах, звязаных з правамі чалавека.

Палітычную дзейнасць пачала ў 1980 годзе і тройчы атрымала дэпутацкі мандат. У сейме VIII склікання, у які ўвайшла ад Дэмакратычнай партыі, належала да невялікай апазіцыйнай групы. Працістаяла, у прыватнасці, Закону аб прафсаюзах, што аб'явіў па-за законам «Салідарнасць». У камісіі па заканадаўчых правах галасавала супраць закона, які зацвярджаў Дэкрэт аб ваенным становішчы. У 1984 годзе выйшла з Дэмакратычнай партыі, не згадзіўшыся з праектам палажэння аб выбарах, які захоўваў манаполію спіса выбаршчыкаў Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

У сейме X склікання была членам кіраўніцтва Грамадзянскага парламентарнага клуба і намеснікам старшыні Заканадаўчай камісіі, прымала ўдзел у рабоце камісій канстытуцыйнай і нацыянальных меншасцей. З 1991 года знаходзіцца ў клубе Дэмакратычнага саюза. Ад гэтай жа партыі ўвайшла ў цяперашні сейм. Зноў з'яўляецца намеснікам старшыні Заканадаўчай камісіі і членам Надзвычайнай камісіі па пытаннях малой Канстытуцыі.

Старшыня польскай дэлегацыі на Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы, у якой выконвае абавязкі намесніка старшыні.

Валодае французскай, англійскай і нямецкай мовамі.

Незамужняя.

Аддзел інфармацыі МЗС Рэспублікі Беларусь — БЕЛІНФАРМ.

КДБ СУПРАЦЬ КАРУПЦЫІ. ХТО ПЕРАМОЖА?

РЭАЛЬНАЙ ПАГРОЗЫ ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ Ў БЕЛАРУСІ ПАКУЛЬ НЯМА. АДНАК...

Як і абяцаў старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Эдуард Шыркоўскі, дзверы Камітэта для журналістаў адчыніліся і пачаўся тыдзень адкрытых дзвярэй.

Э. Шыркоўскі адразу паведаміў, што яго даклад аб карупцыі на сесіі Вярхоўнага Савета выклікаў жывую рэакцыю не толькі ў рэспубліцы, але і за мяжой. Асабліва ў ЗША, сродкі масавай інфармацыі якіх працягваюць абмяркоўваць «залп» КДБ Беларусі па хабарніцтву ў вышэйшых эшалонах улады рэспублікі. Беларусь там цяпер прадстаўляецца, як самая карумпіраваная посткамуністычная краіна. Э. Шыркоўскі адзначыў, што гэта не зусім так, і што хоць барацьба з карупцыяй будзе весціся не на жыццё, а на смерць, аднак не трэба бачыць яе толькі ў адным святле негатыву. У Міністэрствах бяспекі Украіны і Расіі гэта барацьба лічыцца звыклай з'явай.

Эдуард Іванавіч запэўніў таксама прысутных, што ўсе матэрыялы па карупцыі ні ў якім разе не будуць выкарыстоўвацца ў палітычных мэтах. Упраўленне КДБ па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю разам з Міністэрствам унутраных спраў збіраецца стварыць спецыяльныя незалежныя камісіі на раённым, гарадскім і іншых узроўнях, якія са свайго боку змагаліся б супраць фактаў службовых злоўжыванняў і «левай» прыватызацыі. «Калі мы арыштоўваем высокапастаўленую асобу, — заявіў Э. Шыркоўскі, — на следства ідзе паўгода, паўгода на суд, увогуле любая падобная справа цягнецца 2—3 гады. Як можна ў такіх умовах змагацца з карупцыяй!»

Э. Шыркоўскі не супраць супрацоўніцтва з БНФ, які таксама збіраецца ствараць свае камісіі па кантролю за злоўжываннямі некаторых службовых асоб.

Сітуацыя ўскладняецца, але гаварыць аб рэальнай небяспецы грамадзянскай вайны пакуль рана. Хоць Э. Шыркоўскі заявіў, што яму не падабаюцца намеры асобных дзеячаў з заходніх абласцей ствараць уласныя аўтаноміі. Не падабаецца старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі і імкненне многіх партый мець сваіх «дружыннікаў». Там, дзе ёсць такія «дружыннікі», з'яўляецца і зброя. Калі ёсць зброя, яна абавязкова страляе. «Усё мы гэта ўжо праходзілі», — сказаў Э. Шыркоўскі. Далей ён зазначыў, што ў прэсе з'явіліся выказванні аднавіць Армію Краёву для абароны пэўных дыяспар, напрыклад, польскай.

Шмат пытанняў у журналістаў выклікаў продаж зброі некаторым адказным супрацоўнікам Саўміна і МУС. Э. Шыркоўскі прызнаўся ў недапрацоўцы свайго ведамства ў гэтым пытанні. Каля 200 ствалоў было прададзена асобным службовым асобам фактычна незаконна. Аб выпадках вяртання зброі пакуль невядома. Уражвае тое, што сярод яе ёсць нават вінтоўкі з аптычным прыцэлам.

Па пагрозе «паўднёвага наплыву» Э. Шыркоўскі адказаў, што вельмі ўскладняюць абстаноўку бежанцы з паўднёвых рэспублік, 30 працэнтаў якіх не мае ніякіх дакументаў, і якія прыязджаюць да нас з самымі рознымі намерамі. Што тычыцца крыміягеннасці гандляроў «каўказскай» нацыянальнасці, то колькасць апошніх на нашых рынках скарацілася.

Увогуле сустрэча з Эдуардам Шыркоўскім праходзіла з разлікам на далейшае больш дакладнае і сур'ёзнае асвятленне ў «Звяздзе» праблем барацьбы з карупцыяй. Таму мы палічылі мэтазгодным надрукаваць асобныя вытрымкі з даклада Э. Шыркоўскага на сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі, які рэдакцыя атрымала са сваіх крыніц.

Інтэрв'ю з Э. Шыркоўскім, якое ён даў спецыяльна для «Звязды», чытайце ў наступным нумары газеты.

Аляксандр КОКТЫШ.

Пасля выступлення ў Савеце Міністраў аб карупцыі (там я зачытаў даведку аб 63 фактах) пачалі выказвацца папрокі, незадаволенасць, а таксама раздавацца ананімныя званкі з пагрозамі і папярэджваннямі, каб КДБ не ўмешваўся не ў свае справы.

Калі такі прэсінг аказваецца на старшыню КДБ, які знаходзіцца пад аховай Вярхоўнага Савета, дэпутацкага корпуса, дык як жа справіцца з карупцыяй раённым пракурорам, начальнікам аддзелаў міліцыі? Я размаўляў з многімі з іх і яны адзначалі, што нічога не могуць даказаць, нічога не могуць прабіць, нічога не могуць вырашыць, і ў адзін голас заяўляюць: закона няма.

Вось вам у агульных рысах абстаноўка, якая склалася, што пацвярджаецца матэрыяламі, якія ў нас ёсць. Такіх матэрыялаў вельмі шмат, і збіраюцца яны, як снежны камяк. За мінулы і гэты год намі ўзбуджана 159 крымінальных спраў, арыштавана 171 асоба, шэраг матэрыялаў перададзены ў Пракуратуру і міліцыю, па якіх узбуджана 48 крымінальных спраў. Але, на наш погляд, гэта кропля ў моры і нічога яна не вырашыць. Відаць, мы прыцягваем да крымінальнай адказнасці асоб яшчэ не з тых эшалонаў.

Паводле нашых даных, заходнімі спецслужбамі створана сетка «інфарматараў», якая рэгулярна інфармуе зацікаўленых чужаземцаў аб унутрыпалітычнай і эканамічнай абстаноўцы ў рэспубліцы, аб мяркуемых назначэннях і перамяшчэннях службовых асоб у органах улады і кіравання, навуковых распрацоўках, якія вядуцца, маральным і псіхалагічным клімаце ў вядучых міністэрствах і ведамствах аж да перадачы ім матэрыялаў закрытых пасяджэнняў Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў, копій заключаных Беларуссю пагадненняў з іншымі дзяржавамі. Я павінен сказаць пра гэта як пра факт.

Раней гэта называлася ініцыятыўным шпіянажам, і асобы, учыніўшыя такія дзеянні, праследаваліся па закону (Хобта і інш.). Цяпер жа падобныя дзеянні разглядаюцца асобнымі грамадзянамі рэспублікі, у тым ліку і службовымі асобамі, як «праява патрыятызму», жаданне «дапамагчы» Беларусі выйсці з крызіснай сітуацыі, не усведамляючы, што тым самым яны наносяць урон нацыянальным інтарэсам. Напрыклад, не паспелі на закрытым пасяджэнні ВС прагаласаваць за ратыфікацыю Дагавора па звычайных узбраеннях, як вынікі галасавання сталі вядомы прадстаўнікам адной з заходніх спецслужб. Такіх прыкладаў дастаткова, працэс набывае абвальны характар. Людзі не разумеюць, што на падставе такой інфармацыі ўрадамі замежных дзяржаў прымаюцца палітычныя рашэнні, якія бумерангам б'юць па нашых нацыянальных інтарэсах. Калі

(Заканчэнне на 3-й стар.).

«ЦІ ПАЕДЗЕМ ЗНОЎ З ВАРАГ У ГРЭКІ?» ...Чатырнаццаць польскіх ваяводаў падпісалі спецыяльную дэкларацыю, якая прапануе разгледзець пытанне аднаўлення старога воднага шляху з Брэста ў Варшаву. Пракладзены па Заходнім Бугу і Вісле, ён звязаў бы Заходнюю Еўропу з Беларуссю і праз Днепра-Бугскі канал даў бы выхад да Чорнага мора. Для гэтага спатрэбяцца работы па паглыбленню рэчышча Віслы ў раёне Варшавы і рэканструкцыя шлюзавай гаспадаркі пад Брэстам. На думку экспертаў, гэтыя работы зоймуць не больш чым два гады і будуць каштаваць трыццаць мільёнаў долараў.

***

ЦЭЛУЮ ПАДПОЛЬНУЮ ВЫТВОРЧАСЦЬ выявіла група работнікаў міліцыі ў адным з цэхаў навапалацкага завода «Вымяральнік». На рабочых месцах заточнага ўчастка знаходзілася вялікая колькасць загатовак для кухонных нажоў. Іх вытворчасць тут, відаць, была пастаўлена на паток, адпрацаваны тэхналогія і шляхі рэалізацыі.

Дарэчы, лёзы нажоў былі выраблены з вострадэфіцытнай сталі, якой даўно няма на прадпрыемстве.

***

15 БАНГЛАДЭШЦАЎ з расійскімі загранпашпартамі былі затрыманы днямі на германскай граніцы. Згодна з пашпартамі, усе яны мелі прозвішча... Іваноў.

***

АДКАЗВАЮЧЫ НА ПЫТАННЕ «Ці пагадзіліся б вы адмовіцца ад тэлевізара да канца свайго жыцця, калі б замест гэтага вам заплацілі 25 тысяч долараў?», толькі 23 працэнты амерыканцаў адказалі «так, згодны». 46 працэнтаў гатовы пайсці на гэта не менш чым за мільён долараў, а 25 працэнтаў заявілі, што не аддадуць тэлевізар нават за мільён.

СЯРГЕЙ ГОЦМАНАЎ ПРА ЖАНОЧЫ ФУТБОЛ:

«Жанчына павінна заставацца прывабнай і грацыёзнай... Качацца ў брудзе — не яе прызванне»

Другі па ліку нацыянальны чэмпіянат па футболу аж да вясны 93-га ўпёрся ў свой экватар, тым самым падараваўшы футбалістам незвычайна працяглыя канікулы і рытарычнае пытанне: куды падзець такую процьму свабоднага часу?

Што датычыцца вынікаў першага круга, то няхай іх падвядзенне застанецца прэрагатывай каляфутбольных спецыялістаў і трэнераў, а мы ў сваю чаргу проста хацелі знайсці іграка, які на працягу лета — восені рабіў пэўнае «надвор'е» на футбольным полі.

Пасля некалькіх «за» і «супраць» выбар спыніўся на нестарэючым і (без малога) легендарным Сяргеі Гоцманаве. Так, адзін толькі пералік яго рэгалій займае саліднае месца: чэмпіён СССР—1982, бронзавы прызёр чэмпіяната-83, уладальнік сярэбраных узнагарод першынства Еўропы 1988 года, нарэшце, аўтар першага гола нацыянальнай зборнай Беларусі. Акрамя таго, адзін з рэдкіх легіянераў, які меў добрыя водгукі ў прэсе, выступаючы за англійскі «Саўтгемптан». І разам з тым Гоцманаў зусім не часты госць сродкаў масавай інфармацыі. Прапаноўваючы гэтую гутарку, мы спадзяёмся, што частка інфармацыйнага вакууму будзе запоўнена канкрэтнымі і лаканічнымі адказамі Сяргея Гоцманава напярэдадні апошняга ў гэтым годзе кубкавага матча з віцебскім «Лакаматывам».

— Без перабольшання, футболу аддадзены лепшыя гады жыцця. Сёння «гульня мільёнаў» на Беларусі перажывае глыбокі крызіс. Ці не ўзнікае адчування, што пасля стольких гадоў адданага служэння спорту застаўся ля разбітага карыта? Ці будзе ўсё-такі на Беларусі футбол спортам № 1?

— Па-першае, тое, што мы зараз маем, хутчэй не крызіс спорту, а крызіс грамадства. А, па-другое, усякі крызіс—з'ява часовая. Для рэанімацыі патрэбен час, і немалы. Многім сёння проста не да футбола. Выратаванне вернецца разам са ўсеагульнай стабільнасцю. Спадзяюся, хутка.

— Вачамі былога легіянера: у чым асноўнае адрозненне нашай футбольнай гаспадаркі ад заходнееўрапейскай?

— Той футбол — адладжаны механізм, раўнапраўная індустрыя побач з самымі рознымі сферамі жыццядзейнасці. Гледзячы на наш падыход да спорту ўвогуле, кожны раз пераконваешся: слабае аматарства з прымешкам дылетанцтва. А калі ў двух словах — неба і зямля.

— А ў адносінах да балельшчыкаў...

— Не скажу, што ў нас яны горшыя, проста ім так доўга ўсё забаранялі, што нашы балельшчыкі не ўмеюць нармальна пахваляваца за сваю каманду. Усё зводзіцца да нейкіх нецэнзурных выкрыкаў у адрас каманды-саперніка. Каб многа не гаварыць, проста калі-небудзь прыслухайцеся пад час замежных трансляцый да рэакцыі на англійскіх, італьянскіх або іспанскіх стадыёнах.

— Сяргей, твой футбольны вояж па Еўропе меў на мэце толькі фінансавы бок?

— У пачатковай фазе хацелася перш за ўсё паспрабаваць свае сілы ў кагорце моцных прафесіяналаў. Ну, а калі «саўдэп» гучна праваліўся ў фінансавую бездань, дык матэрыяльны бок, адпаведна, заняў належнае месца. І я ніколі гэтага не адмаўляю.

— Чым ты растлумачыш нечаканую тэндэнцыю да вяртання беларускіх футбалістаў на «гістарычную радзіму»?

— Я не сцвярджаў бы, што гэта канчатковы варыянт. Проста супала вялікая колькасць вяртанцаў у адзін час. Нехта прыехаў з-за ўзросту, нехта з-за таго, што не апраўдаў надзеі, а хтосьці для таго, каб зноў паехаць. Я, напрыклад, ведаю, што Зыгмантовіч ужо сядзіць на чамаданах.

— А як ты сам глядзіш на тое, каб пайсці па Еўропе па другому кругу?

— Адзіная перашкода — узрост.

— А калі больш канкрэтна?

— Кантракт з «Дынама» ў мяне падпісаны да канца 1992 года. Як будзе далей — пакуль і сам не ведаю.

— Г. зн. не выключана тваё чарговае знікненне з Мінска?

— Не хацелася б зараз нешта абяцаць або прагназіраваць. Над такім крокам трэба ўсур'ёз падумаць.

(Заканчэнне на 2-й стар.).

НА ЗДЫМКУ: нялёгкая ноша аўтара першага гола зборнай Беларусі. На шчасце, заўсёды блізка «самы тэхнічны ігрок» нацыянальнай каманды Андрэй Зыгмантовіч.

Фота Ігара МАКАЛОВІЧА.

У БЕЛАРУСАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

МУЗЕЙ У ГАЙНАЎЦЫ,

у якім будуць кавярня, гатэль, канферэнц-зала...

Дачакацца б канца будаўніцтва

На жаль, на Беларусі мала ведаюць пра гісторыю і сённяшнія праблемы Беласточчыны —краю, які [illegible] чужым для нашай дзяржавы, бо там спрадвеку жылі і жывуць беларусы. Некалькі гадоў пасля ўз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі Беластоцкая вобласць нават уваходзіла ў склад БССР, але пасля вайны была падорана Сталіным народнай уладзе Берута.

«Усходняя сцяна», як называюць гэты рэгіён у Польшчы,—адзін з самых эканамічна адсталых у краіне. Беларуская меншасць там усё больш раствараецца сярод польскамоўнай стыхіі, губляе сваю самабытнасць, страчвае мову і культуру.

Беларусы Беласточчыны з надзеяй глядзяць на ўсход, чакаюць ад беларускай дзяржавы дапамогі і падтрымкі. На жаль, пакуль што гэтыя спадзяванні марныя. Даводзіцца канстатаваць: Польшча для сваіх суайчыннікаў на Беларусі робіць несувымерна больш, чым Беларусь для польскіх беларусаў.

Менавіта таму агенцтва «РІД» і фірма «Дайнова» пры ўдзеле рэдакцыі газеты «Звязда» вырашылі правесці гуманітарную акцыю, каб прыцягнуць увагу да праблем беларусаў, што жывуць на захад ад Буга, расказаць пра іх клопаты. Будуючы сваю нацыянальную дзяржаву, мы не павінны забываць пра тых, хто трывала звязаны з Беларуссю агульнай гісторыяй, культурай, мовай.

Музей помнікаў беларускай культуры (першапачатковая назва мела працяг «...і рэвалюцыйнага руху») будзе размешчаны ў сучасным цэнтры Гайнаўкі. [illegible] ўжо амаль 10 гадоў. Кіруе будаўніцтвам старшыня Грамадскага камітэта пабудовы музея Канстанцін Майсеня.

— Ідэя стварэння беларускага музея ў Польшчы нарадзілася ў той час, калі ўтвараўся БГКТ,—пачынае ён размову.—Дзякуючы стараннім актыву таварыства, у Белавежы музей узнік ужо даўно. [illegible] ён некалькі гадоў у двух драўляных будынках, пакуль улады не загадалі вызваліць. Маўляў, па прычыне аварыйнай небяспекі. Экспанаты беларускага музея трапілі ў польскі музей у Беластоку, Цеханаўцы і Белавежы. Але да сённяшняга часу польскі бок не выконвае дамоўленасці, паводле якой розныя [illegible] павінны мець анатацыю на беларускай і польскай мовах. У польскіх музеях анатацыя даецца толькі на польскай мове. «Калі мы звярнуліся да ломжынскага ваяводы, той абяцаў дапамагчы ў звароце рэчаў, але дырэктар музея ў Цеханаўцах стаў супраць,—кажа Майсеня.—Не хацелася мне гэтага рабіць, але прыйдзецца выходзіць на судовую дарогу».

Але цяпер што датычыць будаўніцтва музея.

— У 1983 годзе нам удалося пераняць два памяшканні ў Гайнаўкі,—прадаўжае расказ К. Майсеня.—Да 1986 года стваралася дакументацыя, а ў 1987 распачалося будаўніцтва, якое цягнецца да сённяшняга часу. Прычына—няхватка грошай. Калі б кожная беларуская сям'я на Беласточчыне ахвяравала на будаўніцтва гайнаўскага музея 50 тысяч злотых, гэта дазволіла б закончыць яго. Але людзі не ахвяруюць, шмат хто ўвогуле не ведае пра будоўлю.

Баліць, баліць душа ў спадара Майсені за справу. Можа, гэта прафесійны гонар—за сваё жыццё ён набудаваў больш за сто аб'ектаў, [illegible]

Грамадскі камітэт налічвае 350 чалавек, праўленне складаецца з 15, а прэзідыум, ці, як званы рабочы гурт,—7 чалавек. Але непасрэдна займаецца справай Майсеня. [illegible] Сто тон цэменту, 146 кв. метраў мармуру, [illegible] дапамогі. [illegible]

А тыя цяжкасці, з якімі К. Майсеня [illegible] Калі падлічваецца кошт тавару і падатак, які трэба за яго заплаціць, то сума дасягае той жа цаны, калі б яго купілі ў Польшчы. Дзіўна, што такая ж дапамога з польскага боку для суайчыннікаў на Беларусі вызвалена ад усякіх мытных падаткаў. Таму польскі Дом культуры ў Гродне будзе пабудаваны за год.

Што ж будуць мець беларусы Беласточчыны, калі скончыцца будаўніцтва? Тры вялікія, вельмі арыгінальныя па архітэктуры будынкі агульнай плошчай 2.700 кв. метраў. У першым будзе непасрэдна сам музей, памяшканні для захоўвання экспанатаў, рэстаўрацыйныя майстэрні. У другім—памяшканне для канферэнцый, кіназала, кавярня. У падвале вялікая колькасць маленькіх памяшканняў пад крамы. У трэцім—гаспадарчыя службы, гасцініца. Спадар Майсеня хоча, каб музей стаў агульным домам беларусаў Усходу і Захаду.

Пры ўсім захапленні будучыняй, няясна, каму будзе належаць музей юрыдычна, хто яго будзе ўтрымліваць (прадугледжана 21 штатная адзінка, а гэта як мінімум паўмільярда злотых у год) і ці ёсць якая-небудзь канцэпцыя яго выкарыстання. Не здарылася б так, што, абанкруціўшыся, БГКТ заявіць сваё права на яго, як «адзіная беларуская арганізацыя». Быў прэцэдэнт, калі кіраўніцтва БГКТ запатрабавала ад іншых «незалежных» арганізацый (якія не маюць дзяржаўнай датацыі) плаціць арэндную плату за карыстанне памяшканнямі Беларускага таварыства. Тыя палічылі, што танней збірацца на ўласных кватэрах. У выніку прайграла агульная справа.

Так і з будучым выкарыстаннем будынка музея. Калі беларускія арганізацыі і грамадства не знойдуць згоды і паразумення паміж сабою, сцены музея рызыкуюць убачыць зацяжны канфлікт. А пакуль беларусы ў Беластоку шукаюць выйсця ў спрэчках паміж сабою, Майсеня будуе цэнтр беларускай культуры...

Г. БАБКІН. (РІД).

Гайнаўка.

На здымку: Канстанцін МАЙСЕНЯ.
Фота РІД.

РЭХА ПУБЛІКАЦЫІ

Метадычныя парады злачынцам?

У апошні час на старонках рэспубліканскіх газет, па радыё і тэлебачанні ўсё больш пішуць і гавораць пра надзвычайны рост злачыннасці. Нярэдка аўтары ставяць мэту запалохаць абывацеля, паказаць недастатковасць тых мер, якія прымаюцца ўрадам рэспублікі па барацьбе са злом. Шчырае абурэнне з высокіх і нізкіх трыбун выказваюць дэпутаты на сесіях розных узроўняў. Тым не менш, лавіна злачыннасці ўсё нарастае.

У газетах, па радыё, у кіно і па тэлебачанні ўсё часцей сталі з'яўляцца рэпартажы, артыкулы, перадачы, кінакарціны, якія нагадваюць добрыя метадычныя дапаможнікі для зладзеяў, рабаўнікоў, рэкеціраў. Напрыклад, у «Звяздзе» быў апублікаваны артыкул «Грошы на бочку: што такое рэкет у нашым разуменні». Прачытаўшы артыкул, маладому абібоку або нават інтэлегентнаму юнаку вельмі захочацца падацца ў рэкеціры. Рэкецірам быць цікава і прыбыткова. З артыкула вынікае, што міліцыя па розных прычынах з імі змагацца не ўмее і не хоча. Затрымалі там нейкую групу рэкеціраў, але яны ўсе ўдала выпуталіся з сеткі. У названым артыкуле гучаць і слушныя прапановы па абароне сведак злачынстваў, паляпшэнню ўмоў працы і быту супрацоўнікаў міліцыі, наогул ставіцца пытанне аб прыняцці законаў па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю.

У «Народнай газеце» і «Советской Белоруссии» таксама аўтары даволі ўдала практыкуюць у плане асвятлення метадаў рэкету ў Польшчы, дзе ўжо ўсе вакансіі па гэтай «прафесіі» запоўнены нашымі суайчыннікамі.

Наогул, у выхаваўчай дзейнасці псіхолагі і педагогі заўважаюць нейкую мяжу. Пераступаеце яе ў выхаваўчай рабоце — і вы ўжо не выкрываеце нейкую адмоўную з'яву, а прапагандуеце яе міма сваёй волі. Адзін з лектараў у школах Гродзенскага раёна так «выкрываў» наркаманаў, што мімаходзь расказаў пра тры спосабы прыгатавання наркатычных рэчываў. А падлеткі вырашылі хоць адзін раз ды паспрабаваць, што гэта такое. Прыйшлося пасля візіту гэтага гора-выхавальніка моцна працаваць усім, каб пазбавіць дзяцей цягі да гэтай атруты.

Словам, на маю думку, не варта ператвараць нашы выданні ў свайго роду тэарэтычныя дапаможнікі для прахадзімцаў. Прыйшла пара звярнуцца да пазітыўных з'яў нашай сучаснасці, фарміраваць нацыянальныя ідэалы, выкарыстоўваючы багатую беларускую гісторыю. Няўжо ж мы не можам ні ва ўчарашнім, ні ў цяперашнім часе знайсці сваіх герояў, з якіх будуць браць прыклад падлеткі і юнакі? Давайце разам шукаць іх!

Віктар ТАРАНЦЕЙ,
прафесар Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Я. Купалы.

10—11 лістапада парламент разглядаў Закон «Аб нацыянальных меншасцях у Рэспубліцы Беларусь» у другім чытанні. Прадстаўнікі нацыянальных суполак, якія прысутнічалі на пасяджэнні, былі расчараваныя. Папраўкі і дапаўненні да праекта Закона, падрыхтаваныя дэпутацкай Камісіяй па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах, на іх думку, ушчэнт выхаласцілі праект, які і без таго не быў канкрэтным. Прадстаўнікі гэтых суполак выказалі сваё расчараванне старшыні камісіі М. Слямнёву, іншым дэпутатам і супрацоўнікам камісіі.

У адказ жа пачулі, што камісія проста выратоўвае Закон, ідзе на максімальны кампраміс, каб ён увогуле быў прыняты, бо ні свядомая нацыянальная апазіцыя, ні «традыцыйная большасць» не надта зацікаўлены ў гэтым Законе ўвогуле. Першыя баяцца, што ён нейкім чынам будзе перашкаджаць беларускаму нацыянальнаму адраджэнню, другія заўсёды не давяралі нацыянальным пачуццям і, не зведваючы іх самі, відавочна, не маглі з разуменнем паставіцца да нацыянальных клопатаў іншых... Так і атрымаўся нейкі закон-сірата, якому ні парламентарыі, ні Камісія па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах не імкнуліся надаць канкрэтыкі і дакладнасці.

МЕНШАСЦІ МАЮЦЬ ПРАВА...

Ствараецца ўражанне, што прымаўся ён, відаць, не дзеля адладжвання міжнацыянальных адносін у рэспубліцы, а дзеля Савета Еўропы і іншых міжнародных арганізацый... Але і гэта няблага, калі ўлічыць, што ў нас падобнага Закона раней не было ўвогуле і што можна было сумнявацца наватy ў тым, ці возьмецца за яго празмерна перагружаная пасля працяглых канікулаў гэтая сесія парламента.

Але так ці іначай, мы будзем апошнімі з нашага «кутка» былой імперыі, хто прыняў такі Закон. У Літве, Латвіі, на Украіне падобныя акты прыняты і дзейнічаюць ужо год, а то і два-тры. Канешне, гэта кепска, што мы апошнія. Але і няблага, бо маглі выкарыстаць вопыт суседніх краін.

У цэлым можна сказаць, што Камісія Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах улічыла напрацаванае ў балтыйскіх рэспубліках. Кідаюцца, напрыклад, у вочы падабенства канцэптуальнай пабудовы нашага Закона з літоўскім і нават літаральнае супадзенне некаторых падпунктаў.

Тым не менш, параўнаўшы наш Закон з літоўскім, латышскім, украінскім законамі аб правах нацыянальных меншасцей, можна заўважыць, што ў нечым наш яшчэ «не дацягвае» па сваёй дэмакратычнасці да іх узроўню.

Асабліва цікава з гэтага пункту погляду параўнаць не сам Закон яшчэ Літоўскай ССР «Аб нацыянальных меншасцях», а Закон ЛР «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў...» у яго, бо ён паказвае, на чым літоўцы ўжо спатыкнуліся. Адзін з абзацаў артыкула 2 літоўскі парламент змяніў літаральна на наступную рэдакцыю: Літоўская Рэспубліка гарантуе **«права на навучанне на роднай мове шляхам стварэння ўмоў для існавання дзіцячых дашкольных устаноў, урокаў і агульнаадукацыйных школ, а таксама груп, факультэтаў і філіялаў у ВНУ, што рыхтуюць выхавальнікаў, настаўнікаў і іншых спецыялістаў, неабходных для задавальнення запатрабаванняў нацыянальных абшчын».** Дарэчы, у Літве гэты пункт выконваецца няблага — напрыклад, другі год існуе кафедра беларусістыкі ў Віленскім педуніверсітэце, працуюць рускія, польскія агульнаадукацыйныя школы, ствараецца беларуская гімназія. А што маем мы? Шматгадовыя клопаты яўрэяў Мінска адкрыць сваю школу не прынеслі плёну. Дык што ўжо гаварыць пра кафедру ў педінстытуце? Наш жа Закон і не абяцае нічога ў гэтым плане, апрача **«права на атрыманне дапамогі з боку дзяржавы ў справе развіцця нацыянальнай культуры і адукацыі»** ды садзейнічання **«стварэнню матэрыяльных умоў для развіцця адукацыі і культур нацыянальных меншасцей шляхам выдаткавання з Дзяржаўнага бюджэту неабходных для гэтага сродкаў».**

Папярэдне прапаноўвалася стварыць спецыяльны дзяржаўны фонд. Але камісія вырашыла адмовіцца ад такой фармулёўкі, а дэпутаты дружна прагаласавалі «за». Аднадушна выкінулі яны і з 9 артыкула ўпамінанне пра навучальныя ўстановы, аб'яднаўшы паняцці **«культурна-асветныя і навучальныя»** ў **«культурна-асветніцкія».** А дарма. Бо хто цяпер установіць, ці адносіцца, напрыклад, агульнаадукацыйная нацыянальная школа да культурна-асветніцкіх устаноў? Атрымалася занадта неканкрэтна ў параўнанні з артыкулам літоўскага закона. А вось падрыхтоўка спецыялістаў для задавальнення культурных інтарэсаў меншасцей будзе **«ажыццяўляцца ў межах магчымасці навучальных устаноў рэспублікі і на аснове дагавораў... з нацыянальна-культурнымі аб'яднаннямі».** (Платна, ці як?). Артыкулы складзены так, што дзяржава можа і не варушыцца ў гэтым плане — гэта таксама будзе законным. («Няма магчымасці» — і ўсё тут, дзяржава і чыноўнікі нічым не абавязаны, аказваецца).

Артыкул 8 нашага Закона амаль супадае з артыкулам 14 Закона Латвійскай Рэспублікі «Аб свабодным развіцці нацыянальных і этнічных груп Латвіі і іх праве на культурную аўтаномію» і гучыць так: **«Нацыянальныя культурныя таварыствы (аб'яднанні) нацыянальных меншасцей маюць права ажыццяўляць гаспадарчую дзейнасць у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь».** Толькі латышскі варыянт адрозніваецца яшчэ адным абзацам у артыкуле, якога ў нашым праекце няма: **«Нацыянальныя культурныя таварыствы карыстаюцца падатковымі льготамі, устаноўленымі заканадаўчымі актамі Латвійскай Рэспублікі».** Здаецца, лагічна, і трэба даць суполкам і нашых меншасцей такія ж ільготы, і гаварылася ж у нас пра гэта, пастановы парламента прымаліся — дык чаму не ўнесці гэтае палажэнне і ў Закон?

Яшчэ адно істотнае адрозненне латышскага Закона ад нашага знаходзім у артыкуле 13: **«Нацыянальныя таварыствы... маюць права выкарыстоўваць дзяржаўныя сродкі масавай інфармацыі, а таксама ствараць свае. Дзяржаўныя органы Латвійскай Рэспублікі садзейнічаюць выданню і распаўсюджванню нацыянальнай перыёдыкі і літаратуры».** Каб у нас дзейнічаў такі артыкул закона, відаць, не спаганялі б з яўрэйскай ды іншых суполак грошы за радыё і тэлеэфір... Невядома, як далей у нас будзе, бо наш Закон і ў гэтым пытанні празмерна лаканічны: дзяржава гарантуе «права на друк і распаўсюджанне інфармацыі на роднай мове».

Гэты падпункт, дарэчы, — адзін з нямногіх, вакол якога на пасяджэнні разгарэліся спрэчкі. Дэпутаты нават выказвалі сваю боязь перад нейкімі інфармацыйнымі дыверсіямі нацменшасцяў, а Зянон Пазьняк прыстрашыў усіх трыма бельгійцамі, якія ў нас змогуць скупіць усю інфармацыйную прастору...

На гэтым фоне залішне паментарску гучаць артыкулы 2 і 12 беларускага Закона: **«Грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія адносяць сябе да нацыянальных меншасцей, павінны выконваць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь, яе законы, садзейнічаць захаванню дзяржаўнага суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці рэспублікі».** Хіба толькі прадстаўнікі нацыянальных меншасцей гэта павінны? Відавочна, што не толькі яны, але ўсе грамадзяне краіны, як гэта падкрэслена ў літоўскім законе. І чаму адразу размовы пра тэрытарыяльную цэласнасць: што дзяржава апрыоры падазрае нацыянальныя суполкі ў нейкім сепаратызме?

А вось якую думку наконт праекта Закона «Аб нацыянальных меншасцях у Рэспубліцы Беларусь» у свой час выказаў прэзідэнт Асацыяцыі ўкраінцаў Беларусі «Ватра» Багдан Міхайлавіч МІХАЙЛЮК:

— У папярэдні варыянт Закона па прапанове самой парламенцкай Камісіі па нацыянальнай палітыцы мы ўносілі свае прапановы. У пераважнай большасці яны не ўлічаны. Праект застаецца неканкрэтным, неабавязковым. Ён мала што гарантуе меншасцям. Адзінае, што хацеў бы адзначыць як цалкам станоўчае, дык гэта артыкул 7 законапраекта, якім прадугледжваецца стварэнне Камітэта па справах нацыянальнасцей пры Саўміне рэспублікі — такога органа ў нас яшчэ не было ў адрозненне ад Украіны, скажам, ці Літвы.

І не будзе. Хутчэй за ўсё не будзе, бо ў Законе ўпамінанне пра гэты Камітэт знята. Якраз гэта і расчаравала лідэраў нацыянальных суполак на сесіі, якія пагаджаліся нават такі Камітэт стварыць на грамадскіх асновах.

Артыкул 6 цяпер прапануе толькі пры неабходнасці ствараць пастаянныя камісіі і выканаўчыя структуры пры Саветах народных дэпутатаў.

Увогуле, абмеркаванне Закона «Аб нацыянальных меншасцях» у парламенце выглядала празмерна паспешлівым, запраграміраваным. Дэпутаты выгуквалі: «Паехалі!», «О'кэй!» і дружна галасавалі... Здаецца, такое ўжо было, калі прымалі «Закон аб рэферэндуме», на якім потым спатыкнуліся і ініцыятыўная група, і выбарчая камісія, і сам парламент... А сфера міжнацыянальных адносін вымагае ўсё-такі большай разважлівасці.

Дзіўна таксама, што дэпутат Л. Баршчэўскі і некаторыя яго таварышы па апазіцыі былі прынцыпова супраць гэтага Закона ўвогуле. Справа нават не ў тым, што такога акта патрабуе элементарнае захоўванне правоў чалавека. Свядомыя беларусы ў рэшце рэшт павінны зразумець: калі не будзе нармальнага і свабоднага нацыянальнага развіцця дзесяткаў меншасцей, беларусы як нацыя і надалей застануцца меншасцю ў рускамоўнай стыхіі ў сябе на радзіме. Таму рухі нацменшасцей аб'ектыўна з'яўляюцца саюзнікамі беларускага Адраджэння. Дарэчы, у Літве, Латвіі гэта даўно зразумелі, таму і прынялі значна больш дэмакратычныя законы аб правах меншасцей, чым наш.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

На скрыжаванні думак

Кафтан з чужога пляча?

ЧУЖЫЯ ПАМЫЛКІ — ДОБРЫ НАСТАЎНІК, АЛЕ НЕ ПРЫКЛАД ДЛЯ ПЕРАЙМАННЯ, НАВАТ КАЛІ ЎЧЫНІЛІ ІХ ПРЫЗНАНЫЯ ДЭМАКРАТЫ

Гэты закон не аднясеш да ліку першачарговых, у якіх мае неадкладную патрэбу маладая незалежная дзяржава. Многія краіны Заходняй Еўропы выдатна абыходзяцца без падобных актаў, пры неабходнасці кіруючыся Дэкларацыяй правоў чалавека. І ніхто з гэтай нагоды не адчувае сябе пакрыўджаным, хоць у дэкларацыі, заўважу, выкладзены толькі самыя агульныя прынцыпы і зусім не дэталізавана, якія школы і садкі маюць права адкрываць меншасці і з якіх фондаў трэба браць на гэта грошы.

І ўсё ж Вярхоўны Савет Беларусі палічыў патрэбным такі закон прыняць. Відаць, паўплываў прыклад нашых паўночных і паўднёвых суседзяў (хоць сітуацыя з нацыянальнымі меншасцямі, а тым больш з правамі чалавека і на Украіне, і ў Прыбалтыцы значна адрозніваецца ад сітуацыі ў Беларусі). Больш таго, прыняцце гэтых заканадаўчых актаў у сумежных дзяржавах якраз і выклікана напружаннем у міжнацыянальных адносінах. Што ж, будзем лічыць, што наш парламент захацеў апярэдзіць і папярэдзіць магчымыя канфлікты на гэтай глебе. Ці справіўся ён са сваёй задачай?

Тыя, хто назіраў за дэбатамі ў авальнай зале Дома ўрада, бачылі: працяглых дыскусій абмеркаванне праекта закона не выклікала. І не таму, што парламенцкая большасць нібыта індыферэнтна ставіцца да нацыянальных праблем, а апазіцыя зацікаўлена як быццам у выключна нацыянальных інтарэсах беларусаў. Проста пасля ўнесеных паправак і дапрацовак праект цалкам адпавядаў прынцыпам міжнароднага права ў галіне правоў чалавека і нацыянальных меншасцей. (Гэта пацверджана адпаведнымі камісіямі і экспертамі, і нават запісана ў прэамбуле закона). Аспрэчваць міжнародныя нормы не ўзяліся ні правыя, ні левыя, — і гэта зусім натуральна.

Беларускі закон адрозніваецца ад падобных законаў, прынятых у краінах Балтыі і на Украіне. Адрозненні гэтыя не закранаюць фундаментальных, прынцыповых палажэнняў і датычаць у асноўным расшыфроўкі зместу асобных артыкулаў. Гэта дало некаторым падставу крытыкаваць стваральнікаў закона за тое, што праект нібыта недастаткова канкрэтны, а з-за гэтага, маўляў, «не дацягвае» па сваёй дэмакратычнасці да ўзроўню Прыбалтыкі.

Тое, што нашы заканатворцы не імкнуцца сляпа імітаваць наспех прынятыя ў Прыбалтыцы законы — не загана іх, а перавага і вартасць. Ці можам мы сёння дакараць дэпутатаў за тое, што, прымаючы год назад закон аб грамадзянстве, яны не ўзялі за прыклад латвійскі ці эстонскі законы, а пайшлі на «нулявы варыянт»? Што, у нас менш «мігрантаў» ці ў меншым заняпадзе нацыянальная культура і мова?

Тое ж і з законам аб нацыянальных меншасцях. Назіраючы за вопытам суседзяў, трэба рабіць вывады з іх памылак, а не паўтараць іх на той сумнiцельнай падставе, што прыбалты, маўляў, апярэджваюць нас у справе дэмакратызацыі.

Можна падрабязна, дэталёва рэгламентаваць права кожнага караіма ці палешука выхоўвацца ў нацыянальным садку, вучыцца ў нацыянальнай школе і ВНУ і нават жыць у нацыянальным сельсавеце. Можна запісаць, што грошы на гэта павінны брацца са спецыяльнага дзяржаўнага фонду. Можна, урэшце, вызваліць усіх прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей ад падаткаў, гарантаваць ім бясплатнае права вяшчаць на ўсіх радыё- і тэлеканалах і ў дзяржаўных газетах, а для большай гарантаванасці гэтых правоў стварыць спецыяльнае міністэрства ці камітэт па справах нацыянальнасцей.

Не думаю, што сярод беларускіх парламентарыяў знайшлося шмат прынцыповых праціўнікаў усіх гэтых канкрэтных мер, якія прапаноўваліся нацыянальнымі суполкамі.

І не з-за ўласнай нацыяналістычнай абмежаванасці дружна адхілілі гэтыя прапановы дэпутаты. Проста нашы выбраннікі пры ўсіх сваіх недахопах ужо перараслі дзіцячую хваробу папулізму. Памятаеце, якімі шчодрымі на прыгожыя жэсты былі дэпутаты ў час прыняцця закона аб адукацыі? І як жорстка давялося разлічвацца за блізарукасць і папулізм, не падмацаваныя дакладнымі эканамічнымі выкладкамі, — пасля таго, як настаўнікі паралізавалі рух транспарту на плошчы Незалежнасці, патрабуючы выканання паспешна прынятага закона.

Я ў многім не падзяляю платформу дэпутацкага аб'яднання «Беларусь», але адзін з прынцыпаў іх работы, лічу, павінен стаць правілам для кожнага народнага дэпутата Беларусі.

— Наша аб'яднанне не будзе галасаваць ні за адзін законапраект, кошт якога для дзяржаўнага бюджэта дакладна не падлічаны, — заўважыў нядаўна ў інтэрв'ю «Звяздзе» каардынатар «Беларусі» Генадзь Казлоў.

Назваць такую пазіцыю кансерватыўнай, а не канструктыўнай, можа толькі далёкі ад рэальнай палітыкі чалавек.

Дзяржаўнага бюджэту не хапае сёння на самае неабходнае — на лекі для дзяцей, на сацыяльную падтрымку інвалідаў і састарэлых, на дапамогу мнагадзетным сем'ям... На гэтым фоне ствараць за дзяржаўныя сродкі новыя чыноўніцкія месцы для новага дзяржаўнага камітэта — справа больш чым сумніцельная.

Няма нічога дзіўнага, што ва ўмовах глыбокага эканамічнага крызісу дзяржава мае намер фінансаваць выключна прыярытэтныя сферы сацыяльна-культурнай галіны.

І ці можна дакараць маладую незалежную дзяржаву, што адзін з такіх прыярытэтаў для яе — нацыянальнае адраджэнне Беларусі, выратаванне нацыянальнай культуры і асветы. Урэшце, усе нацыянальныя меншасці — рускія, палякі, украінцы, літоўцы, — маюць гарантыю захавання сваіх моў і культур, увасобленую ў дзяржаўныя інстытуты суседніх краін. Беларусам спадзявацца больш няма на каго. Другой Беларусі ў свеце няма.

Такім чынам, прыняты закон аб нацыянальных меншасцях для сённяшняга дня — блізкі да аптымальнага. Ні адна міжнародная праваахоўная арганізацыя не можа дакараць нас за ўшчамленне правоў нацменшасцей, — яны спаўна гарантаваны. І ў той жа час закон не вісіць непасільным грузам на шыі дзяржавы. На маю думку, гэта больш сумленна, чым напоўніць дзяржаўны акт высакароднымі, але нерэальнымі на сённяшні дзень абяцаннямі і дэкларацыямі.

Зразумела, многія прадстаўнікі нацыянальных суполак не задаволены тым, што іх прапановы не ўлічаны або, на іх думку, недастаткова ўлічаны ў новым законе. Але гэта не можа быць аб'ектыўным крытэрыем пры ацэнцы дэмакратычнасці ці недэмакратычнасці прававога акта.

Закон існуе — і яго трэба выконваць. Урэшце, само жыццё расставіць акцэнты і выявіць магчымыя хібы. Але я больш чым перакананы, што, нават калі недахопы ёсць — яны не могуць служыць падставай для абвінавачванняў у недэмакратычнасці, дыктаце карэннай нацыі ў адносінах да меншасцей. Сёння, калі беларусы толькі-толькі становяцца на ногі, робяць першыя крокі ў нацыянальным адраджэнні — абвінавачванні гэтыя гучаць недарэчна і правакацыйна.

Валянцін ЖДАНКО.

«Жанчына павінна заставацца прывабнай і грацыёзнай...»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

— У свой час ты доўга і паспяхова гуляў у саставе зборнай СССР. Зараз — нацыянальная каманда Беларусі. Ці не адчуваецца нейкая другаснасць зборнай Беларусі ў параўнанні з былой зборнай СССР?

— Пакуль што праведзены толькі адзін матч і не варта рабіць паспешлівых вывадаў. Але магу сказаць адно: хваляванне было нiколькі не меншае, чым падчас выступленняў за Саюз. Адказнасць ёсць у любым матчы, нягледзячы на рангі. І няхай паядынак са зборнай Украіны быў не самым прынцыповым, але ж ён першы.

— І ўсё ж адказнасці тады было больш?

— Бясспрэчна. Калі тут усе твае вартасці ведаюць дэталёва, дык там трэба было сябе яшчэ неаднаразова зарэкамендаваць. Ды і працавалі на 1/6 сушы. А гэта — мінімум 200 мільёнаў балельшчыкаў. Ды і цяпер, з узростам, ужо больш разважліва ставішся да кожнай сустрэчы.

— Ты так многа гаворыш пра ўзрост... 33— яшчэ далёка не старасць.

— Але па мерках той жа зборнай СССР мяне ўжо даўно папрасілі б «закругляцца». А тут яшчэ даюць «выказацца».

— І маюць рацыю. Твой першы гол, адпаведна,— першы гол зборнай Беларусі — ўжо ўвайшоў у гісторыю сусветнага футбола.

— Без перабольшання, усю важнасць гэтага моманту я зразумеў ужо пазней. Я ўвогуле ніколі не вызначаўся вынiковасцю, а тут адразу ў такім «маштабе». Што і казаць — прыемна.

— Дарэчы, наконт узросту. Наша нацыянальная каманда далёка не з самых маладых у плане сярэдняга ўзросту. Ці не паўплывае гэта ў далейшым на якасць гульні?

— Не думаю. У гэтым выпадку вопыт патрэбен значна больш, чым маладосць.

— Сяргей, а як складваюцца адносіны з былым калегам, а зараз трэнерам у асобе Міхаіла Вергіенкі?

— Нармальныя працоўныя адносіны, без ценю панібрацтва.

— І ўсё ж у параўнанні з маладымі нейкія льготы ёсць?

— Ёсць большы давер з яго боку. Прыслухоўваецца да нашых парад. А ў астатнім — працуем, як усе.

— Многіх беларускіх футбалістаў зараз можна ўбачыць у блізкім замежжы, у прыватнасці, у саставе ўкраінскіх клубаў. Няўжо там умовы лепшыя?

— Гэта датычыцца ў асноўным хлопцаў, якія ўжо дастаткова доўга гулялі і якім цяпер пара падумаць пра будучыню. Украіна з фінансавага пункту погляду пакуль што прапануе больш, чым Беларусь.

— Нядаўна Румбуціс прапанаваў ідэю правядзення ў Мінску адкрытых чэмпіянатаў па міні-футболу з запрашэннем вядучых еўрапейскіх клубаў. Хто да нас паедзе?

— Усё будзе залежаць ад таго, які ганарар прапануе гасцям Румбуціс.

— А сама ідэя?

— Выдатная. Я і сам з задавальненнем паглядзеў бы на гульню прафесіяналаў, а пры магчымасці і сам пагуляў бы. Міні-футбол — вельмі экспрэсіўнае і захапляльнае відовішча, і калі з розумам яго ажыццявіць, то можна аказацца ў вялікім выйгрышы з усіх бакоў.

— На твой погляд, наколькі апраўдана стварэнне каманды «Беларусь», па сутнасці, з асколкаў мінскага «Дынама»?

— Я не разумею той шуміхі, якую ўзнялі вакол «Беларусі». Няўжо лепшае выйсце — распрадаць вопытных і перспектыўных ігракоў па адной шостай сушы? Да таго ж, яе месца ў турнірнай табліцы гаворыць само за сябе. Прынамсі, з'явіўся класны клуб з далёкасяжнымі планамі.

— Як працяг тэмы. Калі нічога не перашкодзіць, праз год Беларусь выставіць некалькі клубаў у розыгрышы еўрапейскіх кубкаў. Ці не атрымаецца так, што, акрамя мінскага «Дынама», усе яны аўтаматычна стануць па рэйтынгу ў адзін рад з клубамі Люксембурга, Мальты або Албаніі?

— Па-першае, не думаю, што колькасць каманд ад Беларусі перавысіць дзве, а, падругое, навошта варажыць, калі ўсё можна будзе самім убачыць?

Зараз у Еўропе, асабліва ў кубкавых спаборніцтвах, няма яўных аўтсайдэраў. Наадварот, усе «сюрпрызы» зыходзяць ад былых фаварытаў. Успомніце, як зусім нядаўна маладыя маскоўскія каманды пракацілі «Ліверпуль» і «Барселону». І суадносіны «зорак» у камандах былі далёка не на карысць расіян. Так што я не думаю, што беларускія каманды будуць хлопчыкамі для біцця. Ды і час для вучобы яшчэ ёсць.

— Некалькі «замежных» пытанняў. Каму надаецца большы прыярытэт: дамарослым кадрам ці запрошаным?

— Тут ужо не апошняе месца займаюць асабістыя сімпатыі і антыпатыі з боку кіраўніцтва каманды. Некаторыя трэнеры нават зыходзяць з пазіцыі патрыятызму, камплектуючы свае каманды толькі «абарыгенамі». Ды і далёка не кожны клуб можа выкласці кругленькую суму за нейкую «зорку».

— Улічваючы крызіснае становішча ў СНД і фінансавую неразбярыху, ці могуць там «надуць» нашага спартсмена, выплачваючы яму мізэр у параўнанні з астатнімі іграмі?

— Перш-наперш табе прапаноўваецца кантракт, і калі ты сапраўды «лапух» і нічога не разумееш у курсах валют, дык «па праву» будзеш атрымліваць свае крыхі.

— Нярэдка даводзіцца ў сувязі з гэтым чуць, што для таго, каб пражыць, дапусцім, у Аўстрыі, нашы футбалісты вымушаны яшчэ недзе працаваць у вольны час.

— Калі гуляць у аматарскім клубе, дык такая звышнарматыўная дзейнасць не выключана. Прафесіянальны футбол выключае нешта падобнае, усё гэта абгаворваецца ў кантракце. Выступаючы за «Саўтгемптан», я, напрыклад, нават не меў права гуляць у футбол у час адпачынку, каб, не дай Бог, не атрымаць траўму. Кантракт — гэта закон, і, калі ласка, выконвай яго.

— Аднак дзе б ты ні быў, а ўсё жыццё футбалістам не будзеш. Што ў перспектыве?

— Шчыра кажучы, я не падрыхтаваны да адказу. Увогуле я скончыў інстытут фізкультуры, але наўрад ці гэта мне дапаможа дзесьці ўладкавацца ў будучым. Увогуле, даволі цьмяныя перспектывы, і нават не хочацца пра гэта думаць.

— Як табе падабаецца (або наадварот) жаночы футбол?

— Не хачу сказаць, што я катэгарычна супраць яго, але і не сімпатызую. У распараджэнні жанчын ёсць больш тонкія і прывабныя віды спорту. Жанчына павінна быць прыгожай і грацыёзнай, а не качацца ў брудзе. Да таго ж жаночы футбол куды больш вульгарны і грубы ў параўнанні з мужчынскім.

— Нядаўна мы былі сведкамі святкавання 10-гадовай перамогі «Дынама» ў чэмпіянаце СССР. І ў той жа час так будзённа ўспрымаюцца перамогі мінскага клуба ў чэмпіянаце Беларусі...

— Справа ў тым, што да той перамогі мы ішлі вельмі доўга, зрэдку становячыся нават прызёрамі. Таму так цэніцца перамога. А сённяшняя расстаноўка сіл у першынстве Беларусі, я думаю, відавочная і бясспрэчная. З цягам часу, калі з'явіцца сапраўдная барацьба і ўзрасце клас каманд, то аўтаматычна і кожная новая каманда-чэмпіён будзе мець адпаведны рэйтынг.

— Будзем спадзявацца, што гэтыя часы не за гарамі. Поспехаў табе.

Гутарку вёў Ігар КАРНЕЙ.

РОЗГАЛАС

ДВА ВЕЧАРЫ З ХЛЕСТАКОВЫМ

Сёння і заўтра ў Беларускім акадэмічным тэатры імя Я. Коласа — прэм'ера незвычайнага спектакля. Гэта ўпершыню ў Беларусі спектакль на два вечары: «ЧП-1» і «ЧП-2», вольныя рэжысёрскія імправізацыі заслужанага дзеяча мастацтваў Барыса Эрына на тэмы гогалеўскага «Рэвізора».

Як паставіць п'есу, бясконца ўсім вядомую? У глядзельнай зале ведаюць рэплікі, словы, іх сэнс і іх «намінальную вартасць». Напэўна, выйсце ў тым, каб вымавіць іх «не так». У варыяцыях на тэму. У гульні-імправізацыі.

Сакрэт яшчэ і ў тым, што Гогаль... не прыдумаў Хлестакова. Хлестакова прыдумаў страх чыноўнікаў, а геній мастака, засведчыўшы з'яву, зрабіў сваё слова вечным, пазачасным...

У новым спектаклі коласаўцаў — вельмі арыгінальная сцэнаграфія А. Апарына. І музыка — ад знакамітасцей: Лядава, Шнітке, Рымскага-Корсакава, Свірыдава... Занята ўся трупа тэатра. Ролю Гараднічага выконвае народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Фёдар Шмакаў. А Хлестакова — чатыры вельмі розныя, але адважныя маладыя акцёры: Вадзім Асвяцінскі, Генадзь Гайдук, Генадзь Кірпічоў і Міхась Краснабаеў.

МУС РЫХТУЕ ЗМЕНУ

ГРОДНА. У міжшкольным вучэбна-вытворчым камбінаце № 1 абласнога цэнтра пачалі сваю работу ўнікальныя двухгадовыя курсы юных памочнікаў міліцыі. За 410 вучэбных гадзін хлопчыкі засвояць асновы аператыўнай і вышуковай работы, крымінальнага, грамадзянскага і грамадзянска-працэсуальнага права, адміністрацыйнай дзейнасці, прыёмы самба і г. д. Прадугледжана і выхаванне так званай ідэйнай загартоўкі, мужнасці і адвагі. На другім годзе вучобы хлопцы будуць удзельнічаць у практычных мерапрыемствах праваахоўных органаў, а пасля заканчэння курсаў атрымаюць пасведчанні юнага памочніка міліцыі і рэкамендацыі для паступлення ў навучальныя ўстановы МУС.

З ТУРМЫ — У СЛУЖБУ ЗАНЯТАСЦІ

Паводле даных планава-арганізацыйнага аддзела Рэспубліканскага цэнтра занятасці насельніцтва, з пачатку года ў службу занятасці Беларусі звярнуліся 793 асобы, вызваленыя з месцаў зняволення, з якіх 456 было працаўладкавана, а 26 прызнаны беспрацоўнымі. Адначасова ў службу занятасці звярнуліся 69 бежанцаў з «гарачых» кропак СНД. 33 з іх былі працаўладкаваны, 10—прызнаны беспрацоўнымі, а дзевяці нават прызначана дапамога. А вось з 19 воінаў-інтэрнацыяналістаў, што звярнуліся ў цэнтр, 15 працаўладкаваны, але ніводны не прызнаны беспрацоўным.

ШКОЛА ЖЫЦЦЯ...

У Фрунзенскі райаддзел міліцыі Мінска звярнулася прадавец камерцыйнага кіёска малога прадпрыемства «Інлі» і заявіла, што некалькі хвілін назад на вуліцы з яе рук выхапілі сумачку з дзённай выручкай. Тут жа былі прыняты меры па пошуку злачынцы. Якое ж было здзіўленне работнікаў міліцыі, калі злодзеем аказаўся вучань пятага класа адной з мінскіх школ. Адказнасць панясуць, відаць, бацькі?

«ХВОРАЯ» ТЭМА

УРАЧ-ПСІХАТЭРАПЕЎТ ДЗМІТРЫЙ САЙКОЎ:

«Наш чалавек схамянецца толькі тады, калі ў адно месца яго дзеўбане смажаны певень...»

Дзмітрый САЙКОЎ.

У гэтым пакоі заўсёды шматлюдна. Раніцай, днём і вечарам... У буднія дні, выхадныя і святы... Але гэта той рэдкі выпадак, калі наведвальнікаў тут чакаюць: іх гатовы выслухаць, супакоіць, пагутарыць з імі, даць параду. А самае, несумненна, галоўнае, што тут ідуць прыйшоўшым насустрач: ім бяруцца **дапамагчы.**

На вуліцы Змітрака Бядулі ў Мінску ў доме № 6 знаходзіцца рэспубліканскае таварыства барацьбы за цвярозасць. Так-так, яно «жыве» і дзейнічае, больш таго — дзейнічае эфектыўна і плённа, і ў гэтым мы паспрабуем пераканаць нашых чытачоў. Цяпер жа — бліжэй да тэмы. Дык вось, спачатку ў пагоні за шалёнымі тэмпамі перабудовы, а потым — і цяпер—у барацьбе за выжыванне ў жорсткіх умовах рынку мы неяк «забыліся», што ёсць у нашым грамадстве катэгорыя людзей — прычым, катэгорыя вельмі шматлікая, якая мае патрэбу ў, скажам так, пазбаўленні ад заган чалавечай слабасці —алкагалізму, курэння, лішняй вагі... Паўтаруся, гэта вельмі і вельмі вялікая катэгорыя. І, думаю, наўрад ці будзе хто адмаўляць, што іхнія заганы ўсё больш і больш выходзяць на паверхню, становяцца тым небяспечным фактарам, які не толькі не можа не трывожыць грамадства, а заклікае звярнуць на сябе неадкладную і сур'ёзную ўвагу.

Тут, на вуліцы Змітрака Бядулі, ад гэтых заган лечаць. І робіць гэта па-сапраўднаму таленавіты, шчыры і адданы свайму прызванню-абавязку чалавек—доктар Дзмітрый Уладзіміравіч Сайкоў.

З ВОДГУКАЎ БЫЛЫХ ПАЦЫЕНТАЎ

«З вялікай удзячнасцю буду ўспамінаць доктара Сайкова: за тое, што ён вярнуў мяне да нармальнага чалавечага жыцця. Вялікі вам дзякуй, Дзмітрый Уладзіміравіч!

АЛЯКСАНДР К., г. ОРША».

«Я, Людміла Пятроўна К., кадзіравалася 31 сакавіка 1992 года. За тры месяцы пахудзела на 21 кілаграм. Адмовілася ад салодкага, мучнога, ем вельмі мала хлеба. Але апетыт у мяне добры, есці хачу пастаянна, аднак стараюся цярпець. Адчуваю сябе добра, зменшылася аддышка, лягчэй пачала рухацца, менш баляць ногі к вечару. Хачу пахудзець яшчэ на 40 кілаграмаў.

г. ЛЕПЕЛЬ».

Юрый і Таццяна С., кадзіраваліся ад алкагалізму ў ліпені 1992 года (яму 37 гадоў, ёй—35):

Яна: «З'явілася не тое што агіда, а поўнае раўнадушша. Было шмат выпадкаў, калі прапаноўвалі выпіць, але рабіць гэта зусім не хочацца...»

Ён: «Ведаю хлопцаў, якія ездзілі ў Маскву лячыцца, па два разы рабілі ўколы. Дарэмна, ад гэтых уколаў п'юць яшчэ больш. А гэты метад вельмі эфектыўны. Гэта я адчуў на сабе...»

...Невялікая зала запаўняецца наведвальнікамі задоўга да вызначанага часу. Пільна прыглядаюся да іх. У большасці—сярэдняга ўзросту людзі: з заклапочанымі, ружовымі ад хвалявання тварамі жанчыны; задуменныя, а больш—панурыя —мужчыны. Першыя трымаюцца неяк сарамліва, паасобку; другія — спрабуюць распачаць паміж сабой гамонку, знаёмяцца, абменьваюцца планамі-задумамі...

Гэтыя заганы — п'янства, курэнне, лішнюю вагу — мала хто з нас успрымае на свой рахунак. Калі і п'е хтосьці, дык лічыць — у меру, з нагоды, ад выпадку да выпадку, і г. д., і да т. п... Калі і курыць —дык гэтым жа «хварэе» ўсё чалавецтва: прэзідэнты і кіназоркі, свяцілы сусветнай навукі і многія... ўрачы, пісьменнікі-класікі і нават спартсмены... Ну, а лішняя вага? Адным яна нібыта і не перашкаджае, другія разлічваюць «скінуць» яе пасля, а трэцім — проста няма часу заняцца ёю... «Спахопліваюцца толькі тады, — любіць паўтараць Дзмітрый Сайкоў,— калі ў адно месца дзеўбане смажаны певень... Але вельмі часта ўжо бывае позна!».

Доктар ведае: да яго ідуць тыя, хто яшчэ ў штосьці верыць. Той жа, хто ўжо апусціўся, ступіўшы на коўзкую сцяжынку, на вуліцу Змітрака Бядулі дарогу наўрад ці знойдзе. А вось тыя, у каго хапае сіл і волі лячыцца ад гэтых заган, хто, «захапіўшыся» імі, не страціў канчаткова розум, выходзяць адсюль людзьмі: вернутымі да паўнакроўнага жыцця, упэўненымі ў сабе, здаровымі і шчаслівымі.

— Праблемы наркаманіі, алкагалізму, тытунекурэння невырашальныя, — цвёрда пераканаты Дзмітрый Уладзіміравіч. —І гэта трэба прызнаць так, як ёсць. Хвароба ёсць, — звяртаецца ён да сваіх чарговых пацыентаў, — і адкіньце ўсялякія ілюзіі, што яе ў вас няма... Таму і прапануе ён ім адно з двух: альбо піць і курыць, альбо поўнасцю адмовіцца ад гэтага! «Піць, курыць і кантраляваць сябе—нельга,—зноў і зноў падкрэслівае Сайкоў. — Гэта—несумяшчальна».

Крыху больш года назад пачаў ён практыкаваць свой метад лячэння. А колькі ведае ўжо прыкладаў, выпадкаў, здарэнняў — як станоўчых, так і адмоўных...

Сем месяцаў пацыент не піў. Прыехаў здалёк, папрасіў: здыміце код, я сябе кантралюю. Спрабавалі пераканаць — не ўдалося. Код знялі, а неўзабаве той мужчына зноў прыехаў... кадзіравацца ад алкагалізму.

А вось выпадак з разраду анекдатычных.

З Магілёўскай вобласці пазваніў дырэктар аднаго саўгаса. Дамовіліся: прыедуць яго ныя «байцы». Прыбыла да Сайкова цэлая дэлегацыя — чалавек 20. Спіс «жадаючых» прынёс галоўны інжынер гаспадаркі: сам, дарэчы, быў пад нумарам адзін. Увайшоў і... напоўніў пакой пахам саракаградуснай. Як высветлілася, пакуль дабіраліся да сталіцы (дарэчы, на саўгасным аўтобусе), вырашылі адзначыць «падзею». І толькі тры чалавекі з дваццаці добраахвотна пагадзіліся лячыцца...

Асноўная сутнасць метаду лячэння, якім карыстаецца Дзмітрый Сайкоў, — **хваробы** (а алкагалізм, тытунекурэнне, лішняя вага— самыя звычайныя і надзвычай небяспечныя хваробы!) **спыняюцца ў сваім развіцці.** І першае, што патрэбна для гэтага, — добраахвотнае, шчырае жаданне пакончыць з той заганай. «Толькі 10 працэнтаў можа быць у гэтым маёй, як урача, заслугі,—лічыць Дзмітрый Уладзіміравіч, —а 90 працэнтаў — ягонай, пацыента... Прычым, галоўнае не ў тым, каб кінуць, пакончыць са звычкай, а ў тым, каб кінуць і не пачаць зноў...»

Два гады назад малады ўрач Дзмітрый Сайкоў закончыў ардынатуру Украінскага інстытута ўдасканалення ўрачоў у горадзе Харкаве. А перад гэтым быў адбор, навучанне і здача экзаменаў у славутай школе Аляксандра Раманавіча Даўжэнкі. Цяпер Дзмітрый Уладзіміравіч — загадчык цэнтра здароўя Мінскага гарадскога наркалагічнага дыспансера. Збірае матэрыял, абагульняе яго, рыхтуецца, адным словам, да абароны кандыдацкай дысертацыі.

Метад кадзіравання, які з вялікім поспехам выкарыстоўвае Сайкоў, заключаецца ў комплексным уздзеянні на падсвядомасць чалавека, ягоную нервовую сістэму, а праз яе—на ўвесь арганізм. З дапамогай спецыяльнай тэхнікі, спецыяльнай сістэмы прыёмаў у чалавека закладваецца цэлая праграма. Яна, прынамсі, і блакіруе захапленне пацыента гарэлкай, тытунём. Такім чынам, вядзецца ўздзеянне на псіхіку чалавека, якая, як вядома, кіруе ўсім нашым арганізмам.

З ВОДГУКАЎ БЫЛЫХ ПАЦЫЕНТАЎ

«Паважаны Дзмітрый Уладзіміравіч!

Вялікі дзякуй вам за дапамогу. Я ішла да вас з верай, і яна спраўдзілася сторыцай. У Омску ўсе здзівіліся, убачыўшы мяне. Мае землякі вельмі хацелі б трапіць да вас на сеанс, але, на жаль, гэта немагчыма. А ад лішняй вагі пакутуюць так многа людзей. Немагчыма словамі выказаць удзячнасць за вашу добрую справу. Мой муж таксама шчыра дзякуе вам.

НАТАЛЛЯ АЛЯКСЕЕЎНА К.».

Іван Іванавіч М.

«Мне—37 гадоў, жанчына ў росквіце сіл. Кадзіравалася ад курэння. Не куру. Кадзіравалася і ад алкагалізму. Не п'ю.

ЛЕЗНЕНСКІ РАЁН».

«Прайшоў кадзіроўку ад алкагалізму. Жыццё крута змянілася да лепшага. Дзякуй за дапамогу.

В. Д., г. БАРЫСАЎ».

«Я, Іван Іванавіч М., кадзіраваўся 4 студзеня 1992 года—на 20 кілаграмаў, потым—1 сакавіка—на 20 кг, і 16 мая—яшчэ на 20. У выніку з дапамогай Дзмітрыя Уладзіміравіча скінуў за паўгода 60 кілаграмаў лішняй вагі. Адчуваю сябе лепш, не стала аддышкі, пастаянна бадзёры і вясёлы. Больш пачаў хадзіць пехатой.

КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ., ПАЛЕСКІ РАЁН, п. САРАНСК».

...Ідуць наведвальнікі да Сайкова. Ідуць з адзінай верай і надзеяй: стаць Людзьмі з вялікай літары. Патрэбнымі грамадству, сям'і. А той, хто верыць, заўсёды дасягне мэты.

Анатоль МЯСНІКОЎ.

Фота Анатоля ДРАЗДОВА.

ДРАГУН Ігар Іосіфавіч

13-га лістапада 1992 года, на 47-м годзе жыцця, памёр член Цэнтральнай Рады Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады Ігар Драгун.

Перастала біцца гарачае сэрца патрыёта Беларусі, чалавека, які шмат рабіў і зрабіў для адраджэння і арганізацыі сацыял-дэмакратычнага руху на Берасцейшчыне. Берасцейская гарадская філія за кароткі час вырасла ў адну з буйнейшых арганізацый партыі ў многім дзякуючы намаганням Ігара Драгуна.

Нястомны, ініцыятыўны, чалавек вялікай душы — такім ён назаўжды застанецца ў нашых сэрцах.

Выказваем глыбокае спачуванне родным і блізкім.

Выканкам Цэнтральнай Рады БСДГ.

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

* У тупіку пакуль знаходзяцца перагаворы паміж ЕС і ЗША наконт прадухілення гандлёвай вайны. Зараз прадстаўнік ЕС праводзіць у Вашынгтоне тэрміновыя кансультацыі з кіраўніцтвам Амерыкі з мэтай знайсці выйсце са складанай сітуацыі. Пад пагрозай апынуўся працэс лібералізацыі сусветнага гандлю.

* **Міністры фінансаў ЕС, якія зараз праводзяць сустрэчу ў Бруселі, адверглі прапановы па бюджэту ЕС на 1993 год, вылучаныя Еўрапейскім парламентам. Замест гэтага яны зацвердзілі ўласны бюджэт у суме 85 млрд. долараў, што менш прапанаванага Еўрапарламентам. На думку міністраў, сёння недапушчальна павялічваць бюджэт.**

* Урад Расіі аб'явіў экстранныя меры па барацьбе з крызісам, каб стабілізаваць эканоміку напярэдадні з'езда дэпутатаў. Гэтыя меры накіраваны супраць гіперінфляцыі, падзення вытворчасці ў краіне, каб папярэдзіць магчымыя сацыяльныя беспарадкі. Урад адхіліў заклік апазіцыі замарозіць цэны і зарплату.

* **Кіраўнік часовай адміністрацыі Паўночнай Асеціі і Інгушэціі С. Шахрай загадаў спыніць вывад расійскіх войск з чэчэнскай граніцы. Гэты загад выкліканы другім загадам намесніка лідэра Чэчні Дудаева, які супярэчыць інтарэсам Расіі.**

* Самалійскі грузавы карабель з галоднымі бежанцамі на борце з мінімальным запасам харчавання прыбыў у порт Йемена. Умовы на караблі трагічныя, па словах прадстаўніка ААН.

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

* **Група незалежных эканамічных саветнікаў прадставіла нямецкаму ўраду несуцяшальны прагноз наконт будучыні эканомікі краіны. У ім гаворыцца, што эканамічны рост у будучым годзе фактычна будзе роўны нулю. Праўда, прадказваецца невялікі рост на ўсходзе краіны, але гэтага недастаткова для працвітання. Эксперты заклікаюць скараціць расходы і крытыкуюць урад за тое, што ён не перагледзеў бюджэт і не мае пэўных збераджэнняў. Гэта можа затармазіць мадэрнізацыю прамысловасці Германіі.**

* Былы прэзідэнт Чэха-Славакіі В. Гавел заявіў, што ён вылучыць сваю кандыдатуру на пасаду прэзідэнта Чэхіі адразу пасля яе выхаду з Чэха-Славацкай федэрацыі ў канцы гэтага года. Па словах Гавела, ён хоча аказаць уплыў на палітычны клімат сваёй краіны.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

* **Па словах прадстаўніка Б. Ельцына, рост узроўню інфляцыі ў 1993 годзе дасягне 70 працэнтаў. Сёлета ён вырас у Расіі на 1.000 працэнтаў.**

* Галоўнакамандуючы Узброенымі Сіламі СНД маршал Шапашнікаў заявіў, што ўнутрыпалітычныя праблемы ўяўляюць галоўную ваенную пагрозу для Садружнасці. Гэтыя праблемы разам з эканамічным крызісам могуць прывесці да ваеннай канфрантацыі.

* **Па словах новага лідэра Літвы Бразаўскаса, яго партыя пачала фарміраванне кааліцыйнага ўрада. Але пакуль невядома, ці будзе прапанавана месца Ландсбергісу ў гэтым урадзе.**

* Парламент Малдовы пачаў абмеркаванне пытання па ўвядзенню надзвычайнага эканамічнага становішча ў краіне.

* **Савет Бяспекі ААН вырашыў увесці марскую блакаду Югаслаўскай федэрацыі ў саставе Сербіі і Чарнагорыі. Гэта рашэнне мае на мэце спыніць пастаўкі туды зброі па Дунаі і праз Адрыятычнае ўзбярэжжа. Супраць парушальнікаў блакады дазволена прымяняць сілу.**

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

КДБ супраць карупцыі. Хто пераможа?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

спатрэбіцца, мы маглі б назваць канкрэтныя прозвішчы, прывесці іншыя факты. Кантроль за захаваннем устаноўленага парадку аховы дзяржаўных сакрэтаў сведчыць, што ў ведамствах і арганізацыях рэзка знізілася патрабавальнасць у пытаннях забеспячэння захаванасці сакрэтаў, у тым ліку прадухілення іх уцечкі з тэхнічных сродкаў (камп'ютэраў, сродкаў сувязі і г. д.). Выяўлены грубыя парушэнні ў ахове сакрэтнай інфармацыі ў Секцыі абаронных праблем пры прэзідыуме Акадэміі навук. Адсутнічае належны парадак у захаванасці сакрэтнай і прыярытэтнай інфармацыі ў Дзяржкампроме, МЗС, Белзнешэканомбанку і некаторых іншых рэспубліканскіх ведамствах. Масавы характар набылі парушэнні ўстаноўленага парадку прыёму чужаземцаў, перадачы ім навуковай, тэхнічнай інфармацыі, даследаванняў прыярытэтнага характару.

Я заяўляю з упэўненасцю, маючы для гэтага ўсе падставы, што ўсё гэта робіцца мэтанакіравана, метадычна, па сцэнарыю спецслужб замежных дзяржаў, адобрана кіраўніцтвам гэтых краін. Мы робім усё для аховы нашых памочнікаў і ніколі не дадзім іх пакрыўдзіць.

Многія любяць спасылацца на практыку замежных краін. Хачу запэўніць вас у тым, што сакрэты ў замежных дзяржавах абараняюцца значна лепш, чым у нас, і пранікнуць да іх даволі складана. На рэспубліканскай нарадзе падраздзяленняў контрразведкі з удзелам у ёй прадстаўнікоў праваахоўных органаў, МЗС, Міністэрства абароны і іншых зацікаўленых ведамстваў, што праходзіла 31 кастрычніка г.г., выпрацаваны асноватворныя прынцыпы і патрабаванні да арганізацыі і зместу контрразведвальнай дзейнасці ў сучасных умовах. Наперадзе практычная рэалізацыя іх канцэптуальных палажэнняў.

***

Стварэнне ўласных узброеных сіл у перыяд распаду Савецкага Саюза і распачатага падзелу патэнцыяла па самастойных дзяржавах прывялі да катастрафічнага падзення дысцыпліны, росту злачыннасці, абыякавасці і безадказнасці ў афіцэрскім асяроддзі ў адносінах да таго, што адбываецца.

Мы павінны канстатаваць, што, нягледзячы на меры, прымаемыя міністрам абароны, ваеннай контрразведкай, ваеннай пракуратурай і трыбуналам, абстаноўка не паляпшаецца. Горш таго, крадзяжы ў арміі набіраюць сілу. Прычым усё часцей і часцей аб'ектам замахаў становіцца зброя, узрывучатыя рэчывы, боепрыпасы, ваенная маёмасць. Як правіла, у гэтых злачынствах, пачынаючы з 1992 года, удзельнічаюць афіцэры ад лейтэнанта да падпалкоўніка разам з салдатамі.

Адной з прычын цяперашняга становішча Узброеных Сіл, афіцэрскага корпуса, як уяўляецца, з'яўляецца паспешлівасць прынятых рашэнняў аб лёсе БВА, допушчаныя пераносы ў рэфармаванні арміі.

Горка канстатаваць тое, што працэс рэфармавання Узброеных Сіл, стварэнне новай арміі суверэннай дзяржавы, выпрацоўка дактрыны, аснашчэнне яе тэхнікай, узбраеннем ідзе ва ўмовах, якія максімальна аблягчаюць дзейнасць спецслужб замежных дзяржаў — адкрыта, даступна для ўсіх, хто жадае ведаць пра гэта. Хто толькі не наведвае нашы штабы і часці? Хто толькі не выказваецца ў прэсе, па тэлебачанні і радыё аб становішчы спраў ва Узброеных Сілах, аб перспектывах іх развіцця, аб ваеннай дактрыне. Каго толькі МЗС не накіроўвае на гутаркі ў Міністэрства абароны. Павінен сёння далажыць, што ў гэтай абстаноўцы заігрывання з замежнымі дэлегацыямі і асобнымі замежнымі дзеячамі, усеагульнай адкрытасці замежныя спецслужбы за мінулыя паўгода вырашылі пытанні па збору даных аб Узброеных Сілах. У нашай арміі для іх няма сакрэтаў, усё вядома ў НАТО. Толькі за 2 месяцы часці Міністэрства абароны наведала 20 інспекцыйных груп, асобныя з якіх на 50 працэнтаў былі ўкамплектаваны супрацоўнікамі спецыяльных службаў. Яны абышлі, аблеталі на верталётах на інспектуемых аб'ектах усе паркі, сховішчы, казармы, зазнялі і зафіксавалі NN-ую колькасць танкаў, БМП, самалётаў, артылерыйскіх сістэм.

Даныя, якія ёсць у ваеннай контрразведцы, сведчаць, што замежныя спецслужбы ўжо не спыняюцца на атрыманні інфармацыі аб Узброеных Сілах, ім ужо патрэбна інфармацыя аб узаемаадносінах сярод кіруючага саставу Міністэрства абароны, аб развіцці прамысловасці для патрэб арміі, аб эканамічных праблемах у войсках. Разведка ўжо спрабуе дыктаваць па асобных пазіцыях свае ўмовы. Так, пры падборцы на пасаду ваеннага аташэ пасольства Рэспублікі Беларусь у Францыі, кандыдат палкоўнік «П» быў папярэдне запрошаны ў пасольства Францыі, дзе праводзілася яго тэсціраванне з выкарыстаннем ЭВМ, гутаркі. Пасля таго, як ён ім спадабаўся, французы накіравалі яго на падрыхтоўку да сябе, а праз 6 месяцаў «назначаць» ВАТ нашай рэспублікі. Куды мы так зойдзем? Супраць указанага таварыша, які спадабаўся французскім спецслужбам (а займаўся ім устаноўлены французскі разведчык) мы нічога не маем! Але павінен жа быць падыход да справы, прадыктаваны дзяржаўнымі інтарэсамі. Дзе ж наш суверэнітэт, дзе дзяржаўны гонар, ці не сталі мы занадта ўніжацца?

Калі органы КДБ спрабуюць у такіх выпадках умяшацца і прадухіліць падобныя факты, нас абвінавачваюць у сачэнні і шпіёнаманіі.

Толькі ў мінулым месяцы накіраваная КДБ аператыўная група ў прыгранічны Гродзенскай вобласці затрымала пры атрыманні хабару і арыштавала двух мытнікаў, арыштаваны таксама за ўдзел у кантрабандзе начальнік адной з пагранічных застаў.

Што ж адбываецца? А адбываецца тое, што для карупцыі, спекуляцыі, хабарніцтва, для абагачэння асобных людзей стваралася непрыступная для праваахоўных органаў сістэма. За кошт народа і дзяржавы павялічваецца лік мільянераў, іх у Беларусі хутка будзе больш, чым у іншых краінах. Многае раскрадаецца і расцягваецца, а адказнасці амаль ніхто не нясе. Ды і хто яе можа панесці, калі нават законы Вярхоўнага Савета, пастановы Урада не выконваюцца вышэйшымі службовымі асобамі. Вышукваюцца любыя спосабы, каб іх абысці, і думаю, што робіцца гэта ў карыслівых мэтах, а не для дабрабыту народа.

Як можна разумець такую з'яву, калі ўрад сваёй пастановай забараняе вываз з рэспублікі энергарэсурсаў і стратэгічнай сыравіны, а міністры і іх намеснікі выдаюць дазвол? Спыняць незаконную дзейнасць членаў урада павінны праваахоўныя органы ці хто? Вось як гэта ўсё выглядае.

Пасля прыняцця ў верасні і кастрычніку вельмі строгіх пастаноў па абароне эканамічных інтарэсаў рэспублікі, 26 кастрычніка г. г. былі атрыманы даныя аб тым, што Беларуская інжынерна-камерцыйная асацыяцыя забудоўшчыкаў «Біказ» пры Дзяржснабе спрабуе незаконным шляхам вывезці ў Латвію ў адрас рыжскай камерцыйнай фірмы «Цэнтр-Цэлтнікекс» 512 тон бензіну АІ-93.

У выніку разбіральніцтва ўстаноўлена, што «Біказ» яшчэ 19 верасня г. г. па ліцэнзіі Дзяржаўнага камітэта нафтапрадуктаў адправіў праз станцыю Полацк у Латвію 9 цыстэрнаў, нагружаных 500 тонамі бензіну маркі АІ-93.

Па гэтай жа ліцэнзіі мелі намер адправіць у кастрычніку яшчэ 8 цыстэрнаў з 512 тонамі бензіну са станцыі Сцяпянка. Цыстэрны з бензінам затрыманы і па рашэнню суда Партызанскага раёна г. Мінска ад 3 лістапада бензін вернуты ў даход дзяржавы на падставе Закона «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Беларусі».

Намеснік генеральнага дырэктара асацыяцыі «Біказ» аштрафаваны аж на 8 тысяч рублёў. Усё гэта нагадвае несур'ёзную гульню ў паддаўкі. Паўстае пытанне, чаго вартыя гэтыя 8 тысяч пры размаху аперацый з бензінам, кошт аднаго літра якога 35 рублёў, і што гэта за «дзядзькі», якія наліваюць у цыстэрны такую колькасць бензіну? Адкуль ён у іх? Ды робяць гэта ўсе дзяржаўныя мужы!

Тут неабходна адказаць, што паступаючыя да іх матэрыялы аб допускаемых парушэннях у эканоміцы неадкладна дакладваюцца ў Савет Міністраў. Рэакцыя на такія матэрыялы вострая і бескампрамісная, вінаватыя караюцца, вызваляюцца ад пасад, але, на наш погляд, гэта пакуль справы не вырашае і становішча не мяняецца.

Камітэт сумесна з Пракуратурай і МУС рэспублікі расследуе дзве крымінальныя справы па фактах вывазу за рубеж сумесным беларуска-аўстрыйскім прадпрыемствам «Арыён» нафтапрадуктаў на 2,8 мільёна долараў. Садзейнічанне ў гэтай здзелцы аказвалі старшыня Дзяржкамітэта па знешніх эканамічных сувязях Радкевіч У. В., намеснік старшыні Дзяржкамітэта па забеспячэнню нафтапрадуктамі Заранок В. П., іншыя службовыя асобы. Ад усёй здзелкі мы пакуль знайшлі толькі адну карысць — паступленне двух шыкоўных легкавых аўтамабіляў замежнай вытворчасці.

Факты такога роду маюць месца ў Міністэрстве гандлю, Дзяржснабе, у аблсаветах рэспублікі. Устаноўлена, што неабгрунтавана ліцэнзіі выдавалі намеснікі міністра гандлю Краўчанка і Крывеня, Дзяржкамітэта па знешнеэканамічных сувязях — Макаед і Марыніч, намеснікі старшыняў аблвыканкомаў Касцючэнка і Пракапенка (Гомель), Бацуноў (Магілёў), Палейка, Каралёў (Віцебск), Вайцешык, Лемяшэўскі (Брэст), Лях (Мінгарвыканком), Гіруць (Гродна).

Пад выглядам бартэра і іншых высакародных мэт заключаліся фіктыўныя здзелкі на перапампоўванне ў Прыбалтыку нафты на мільярдныя сумы, ажыццяўляецца вываз найдэфіцытнейшага ў рэспубліцы металу. Месяц назад спынена спроба з боку намесніка дырэктара Барысаўскага вытворчага аб'яднання «Музінструменты» Данілава В. П. і начальніка аддзела збыту завода Хадасевіча Р. Н. адправіць у Вільнюс падманным шляхам 5 вагонаў (паслухайце — вагонаў!) з 321 тонай алюмінію. Узбуджана крымінальная справа, абодва кіраўнікі арыштаваны.

***

Ці возьмем іншую праблему. Камітэт неаднаразова ўздымаў пытанне аб забароне заняцця службовымі асобамі камерцыйнай дзейнасцю. Думаеце, нешта змянілася? Так, адны пайшлі, але іншыя і не думаюць, трэція пааформлялі жонак, дзяцей, падстаўных асоб і карупцыя, рабаванне людзей працягваецца.

Яшчэ адзін прыклад. У пачатку мінулага года ў Брэсце створана таварыства з абмежаванай адказнасцю «Альянс-13», у якое ўвайшлі: Васілеўскі В. Г. — памочнік старшыні аблвыканкома, Пальшэнкаў А. С.—намеснік старшыні па сельскай гаспадарцы і харчаванню аблвыканкома, Глазко А. А. — дырэктар базы «Белбакалея», Шчэрба І. І. — начальнік АРЗа НАД-3, Буракоўскі Э. І. — дырэктар Ганцавіцкага камбіната скургалантарэйных вырабаў, Верамейчык В. В. — старшыня калгаса «Гвардыя» Драгічынскага раёна. Актыўны ўдзел у яго стварэнні і рабоце на першым этапе прымалі намеснік старшыні камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванню аблвыканкома Сухоцкі М. В., начальнік упраўлення гандлю аблвыканкома Кароль А. П. Выкарыстоўваючы службовае становішча, указаныя асобы арганізавалі продаж праз структуры створанага таварыства буйных партый дэфіцытных тавараў, бытавой тэхнікі, сыравіны і матэрыялаў, што знаходзяцца ў іх распараджэнні. Што іх пацягнула да такой дзейнасці, здагадацца няцяжка.

І такія прыклады шматлікія. Дастаткова сказаць, што Камітэтам устаноўлена больш за 200 службовых асоб, якія сумяшчаюць дзяржаўную службу з камерцыйнай дзейнасцю. Але тут асабліва небяспечная іншая з'ява, а менавіта «перапампоўванне» карумпіраванымі службовымі асобамі асноўных фондаў з дзяржаўнага сектара ў прыватны, так званая «ціхая прыхватызацыя». У недзяржаўныя структуры за бясцэнак, а ў большасці выпадкаў наогул бясплатна перадаюцца будынкі, абсталяванне, матэрыялы на мільёны рублёў. Гэта адбываецца менавіта там, дзе ў камерцыю ўдарыліся кіраўнікі.

І калі гэтую з'яву неадкладна не спыніць, дык няма сумнення ў тым, што яна стане масавай, нанясе грамадзянам рэспублікі вялізны і непапраўны ўрон. Вось толькі адзін красамоўны факт.

У мінулым годзе на Мінскім інструментальным заводзе створана беларуска- шведскае сумеснае прадпрыемства «Сандвік-Бісоў», членамі якога з'яўляюцца дырэктар завода Кананович А. І. і начальнік упраўлення Дзяржкамітэта Савета Міністраў рэспублікі па знешнеэканамічных сувязях Векша С. А. З іх санкцыі з асноўных фондаў завода сумеснаму прадпрыемству прададзена практычна за бясцэнак (8 млн. рублёў) абсталяванне і тэхналагічныя лініі, якое раней было куплена за мяжой за 10,5 млн. долараў ЗША. Дарэчы, у гэтым сумесным прадпрыемстве лічацца і іншыя службовыя асобы.

***

Працягвае павялічвацца колькасць паездак за мяжу па службовых справах. Калі з пачатку года чыгуначным транспартам праз КПП «Гродна» за мяжу выехала 23800 грамадзян гэтай катэгорыі, дык толькі ў чэрвені — ліпені больш за 13500 чалавек. Праз аўтапераход «Брузгі» за студзень —ліпень 1992 года праследавалі за мяжу па службовых візах больш за 44 тысячы чалавек. Падобная тэндэнцыя праглядаецца і на КПП «Брэст» (за ліпень — жнівень па службовых справах выехала звыш 7 тысяч чалавек).

Наяўныя матэрыялы сведчаць, што службовыя паездкі за мяжу часта выкарыстоўваюцца не столькі для вырашэння праблем вытворчага характару, колькі з асабістымі мэтамі. Напрыклад, толькі ў першым паўгоддзі гэтага года таможнай службай на КПП «Гродна» і «Брузгі» заведзена 158 спраў на ўказаную катэгорыю асоб у сувязі з парушэннем таможных правілаў перавозкі тавараў на агульную суму каля 5 млн. рублёў.

Пастаянна выкрываюцца шматлікія факты парушэнняў пры афармленні службовых камандзіровак за мяжу. Па службовых пашпартах за мяжу выязджаюць асобы, не маючыя адносін да дзейнасці камандзіруючых іх прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў. Часта гэтыя паездкі пад выглядам стажыровак арганізуюцца для чужых асоб на працяглыя тэрміны.

Без усялякай эканамічнай мэтазгоднасці дырэктар Смаргонскага завода аптычнага станкабудавання Пеліх С. А. зрабіў паездкі ў ЗША, Швецыю, Нарвегію, Фінляндыю, Францыю, неаднаразова наведваў Венгрыю, выязджаў на Алімпійскія гульні ў Іспанію. Усяго заводам у 1991—92 гг. на замежныя камандзіроўкі выдаткавана 16,6 тыс. долараў, 4,7 тыс. шведскіх крон, 4,2 тыс. фінскіх марак.

Сумесным прадпрыемствам «Сасновы Бор» (г. Гомель) у 1991—92 гг. выдаткавана 22,8 тыс. інвалютных рублёў на «камерцыйныя» паездкі ў Польшчу і Германію. Прычым у паездках удзельнічала 17 асоб, не маючых адносін да СП. Дырэктар жа гэтага прадпрыемства Палынь В. А., адначасова з'яўляючыся і дырэктарам завода «Светлагорскккормммаш», знаходзячыся ў камандзіроўцы ў Германіі, на працягу месяца атрымліваў зарплату за дні камандзіроўкі.

Вялікую трывогу выклікаюць, у рэшце рэшт, не паводзіны тых, хто знаходзіцца ў так званых замежных службовых камандзіроўках, а заключаемыя імі здзелкі з замежнымі партнёрамі. Мы гаворым аб дагаворах на ўсіх узроўнях. Ёсць шмат сумненняў у іх мэтазгоднасці і бескарыслівасці з боку нашых бізнесменаў. Але тут КДБ пакуль цяжка рашаць задачы. Няма ў нас пакуль закона і, натуральна, права правяраць некаторыя дагаворы. Ды і наогул хто і як іх правярае. Тут напрошваецца пытанне, дзе ж наш шматлікі рэвізорскі апарат?

Калі да гэтага дадаць тое, што дзяржава па-драпежніцку рабуецца прадпрымальніцкімі структурамі шляхам масавага ўтойвання даходаў ад падаткаабкладання, а гэта за 9 месяцаў выліваецца ў мільярдныя сумы толькі выяўленых утоеных падаткаў. Вывад я хачу зрабіць толькі адзін, думаю, што і вы ўсе з гэтым згодзіцеся. Каб выжыць рэспубліцы ў гэтай складанай абстаноўцы, разам з рашэннем эканамічных і сацыяльных задач, патрэбны тэрміновыя і рашучыя меры па барацьбе з карупцыяй і арганізаванай злачыннасцю.

Аднак пэўныя праблемы існуюць і ў палітычнай сферы. Так, аналізуючы працэсы, што адбываюцца ў паўднёва-заходніх абласцях Беларусі, трэба адзначыць, што кіраўнікі Украінскага грамадска-культурнага аб'яднання ў сваіх публічных выступленнях і заявах працягваюць навязваць меркаванне аб «украінскім» паходжанні жыхароў беларускага Палесся. Указанае аб'яднанне імкнецца ўмацаваць у паўднёвых раёнах Брэстчыны палітычныя прыярытэты Украіны на падставе пераарыентацыі этнічнай самасвядомасці нашых грамадзян. Адначасова адзначаюцца факты з'яўлення ў асобных сродках масавай інфармацыі Украіны публікацый, якія змяшчаюць тэрытарыяльныя прэтэнзіі да суседніх краін, у тым ліку і да Беларусі. Ёсць і іншыя даныя, што пацвярджаюць падобныя імкненні.

Капіравальныя машыны і фотакамеры...

Прыйдзіце — і Вы ўбачыце разнастайнасць прадукцыі фірмы «КАНОН».

Праводзіцца выстаўка, на якой будзе экспанавацца прадукцыя фірмы «КАНОН» — вядучай у свеце па сваёй передавой тэхніцы, яе эксплуатацыйных зручнасцях і надзейнасці. На выстаўцы дэманструюцца капіравальныя машыны і фотаапараты. Наведайце гэтую выстаўку — і Вы самі пераканаецеся ў вельмі добрай якасці прадукцыі фірмы. Не ўпускайце, калі ласка, такога выпадку.

КАНОН МІНСК-92

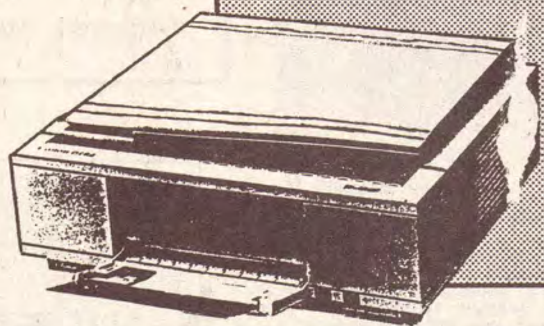

паўнакаляровыя капіравальныя машыны

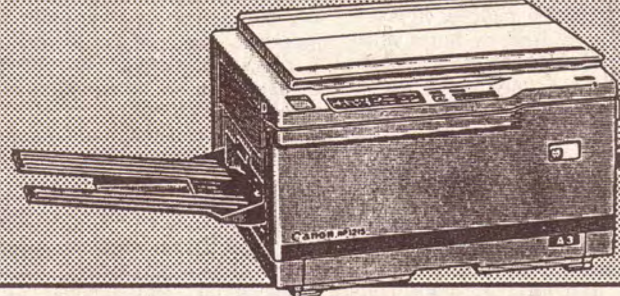

шматфункцыянальныя капіравальныя машыны

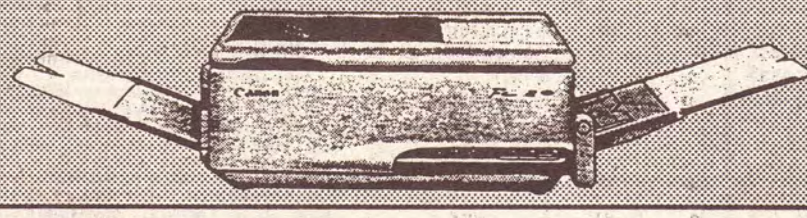

офісна-бытавыя капіравальныя машыны

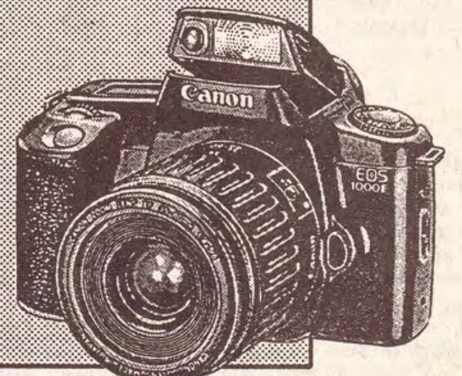

фотакамеры

Выстаўка праводзіцца ў Мінскім Палацы мастацтва

з 23 па 25 лістапада

Час работы з 10.30 да 19.00

АДРАС: Мінск, вуліца Казлова, 3

ПРАЕЗД: метро «Плошча Перамогі»

УВАХОД СВАБОДНЫ

Арганізатары выстаўкі:

ІнТЕк Ltd., Рэспубліка Беларусь
Тэлефон у Мінску (0172) 45-12-39, 45-91-03

Марубені карпарэйшн, маскоўскі офіс
Тэлефон у Маскве: (095) 253-28-59

Canon Inc., Tokyo 163, Japan
Тэлефон у Токіо: 81-3-3344-8591

Canon

Сапрапель

Нашы вадаёмы вельмі багатыя на сапрапель. Асабліва шмат яго ў паўночнай, паўночна-заходняй і паўночна-ўсходняй частках рэспублікі. Азёрныя краі—гэта і месца, дзе мноства шматвекавых кладовак.

У чыстым выглядзе гэтае ўгнаенне прымяняецца толькі агароднікамі. Вынік, як правіла, мізэрны. Каб яно запрацавала, яго ў вадкім выглядзе раскладаюць па полі. У выніку праветрывання, перасыхання і прамярзання азотныя злучэнні, якія былі недаступныя для раслін, становяцца вельмі эфектыўнымі.

Былі праведзены доследы. На сотку ўнеслі па 100—200 кг сапрапелю. Ураджай бульбы павялічыўся на 70 кг з соткі.

Трэба ўлічваць, што сапрапель бывае вапнавы, крэмніева-зямлісты, арганічны. Вапнавы больш прыдатны для кіслай глебы. У ім зусім нямнога азоту і калію. Затое шмат магнію. Найлепшы сапрапель арганічны, які ўтрымлівае азоту ад 2,3 да 4,5 працэнта. Заўважым, што гэты паказчык у некалькі разоў вышэйшы, чым, скажам, у свежага гною! Па сумарнай дозе фосфару, калію і мікраэлементаў арганічны сапрапель наблізкаецца ці пераўзыходзіць гной.

Аднак пры выкарыстанні трэба правяраць на ўтрыманне радыенуклідаў.

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Гатункі чорнай парэчкі

Гэтая культура дзякуючы карпатлівай працы вучоных нашай рэспублікі стала замацавалася на нашых прысядзібных участках. А такія гатункі, як «беларуская салодкая», «Мінай Шмыроў», «кантата», «партызанка», прыжыліся ў шматлікіх месцах, як цяпер кажуць, блізкага і далёкага замежжа.

«Беларуская салодкая» раянавана па ўсіх абласцях. Яна ўраджайная (вага ягады да 1,1 г), самаплодная. Ацэнка ягад —4,5 бала—паказчык вельмі высокі. Гэта, бадай, самая салодкая парэчка на Беларусі.

Выспявае ў сярэднія тэрміны. Ягады прыдатныя да ўжывання ў свежым і перапрацаваным выглядзе. Даволі высокі працэнт утрымання вітаміну С—274 мг.

«Мінай Шмыроў» вагой ягады ўступае. Але больш ранні. Куст сярэднераскідзісты, моцны. Ягады чорна-матавыя, прывабныя на выгляд. Яны густа ўсыпаюць галінкі. Ураджайнасць —да цэнтнера з соткі. У засушлівы перыяд патрабуе палівання.

«Партызанка»—сярэдняга тэрміну выспявання. Рэкордна высокае ўтрыманне вітаміну С—326 мг. Дэгустатары ацанілі яе ў 3,7 бала, што з'яўляецца сярэднім паказчыкам.

Расліна расце даволі шпарка. На трэцім (часам другім) годзе дае першыя зборы. Ягады вялікія—вага іх да 1,1 грама.

Раіць доктар Мітлайдэр

РАСАДА

Шматгадовы вопыт вырошчвання агароднінных раслін пераканаў Мітлайдэра ў тым, што амаль усе культуры трэба пачынаць з расады. Выключэнне складаюць толькі тыя, якія пры перасадках даюць разгалінаваны каранёвы валаснік — морква, пятрушка, цукровыя буракі і некаторыя іншыя. Зрэшты, і гэтыя культуры вырастаюць з добрымі вагавымі паказчыкамі, але вельмі няёмкімі.

Глеба для расады патрэбна рыхлая і без узбуджальнікаў хвароб. Значыць, з агарода, як гэта робяць шмат дзе, браць зямлю не трэба. Выключэннем могуць з'явіцца хіба што перапрэлыя кампосты, ды ніжэйшыя гарызонты парнічкоў. Там у час гніення арганічных рэчываў тэмпература павышаецца да 70 градусаў. Узбуджальнікі розных хвароб, насенне шкодных культур пры такой тэмпературы гінуць.

І ўсё ж лепшыя вынікі, паводле Мітлайдэра, будуць атрыманы з глебы, якая складаецца з рачнога пяску, пілавіння (асабліва ліставых парод дрэў), верхавога торфу, нейкіх дробных нейтральных часцінак (маленькіх кубікаў ці «зярнятак» розных пластмас), рэзанай саломы. Большасць з гэтых напаўняльнікаў папярэдне праграваецца ў печы ці на пліце. Некаторы час іх нават кіпяцяць. Мэта такой аперацыі — знішчыць усё шкоднае.

Да апілак і саломы (дробнай рэзкі) вельмі добра дадаць па шклянцы (на 4-літровую ёмістасць) попелу бярозавых, альховых ці дрэў іншых ліставых парод. Старанна перамяшаць. Атрымаецца рыхлая маса шэрага колеру. Яна прыдатная для высявання насення і пікіравання.

Насенне імкнёмся размясціць больш-менш раўнамерна ў скрынках, глыбіня якіх да 10 см. Канаўкі робім праз 2—3 см. Прыкачваем іх. Загортваем насенне, прытрымліваючыся простага правіла: чым меншае зярнятка, тым менш павінна быць над ім зямлі (паводле правіла Мітлайдэра — 2,5 акружнасці зерня). Зямля добра ўвільготненая. Загарнулі насенне — і прыціснулі зверху нейкай дошчачкай. Гэта для таго, каб усходы з'явіліся больш кучныя. Скрынкі ставім у цёмнае месца з тэмпературай 18—23 градусы. На гэтым этапе галоўнымі з'яўляюцца вільгаць і тэмпература.

Як толькі «праклюнуліся» першыя раслінкі, скрынкі выносім на святло. У гэты перыяд, акрамя вільгаці, патрэбна многа святла. Пачынаюцца падкормкі слабымі растворамі мінеральных соляў.

У фазе семядолі робіцца пікіроўка. Амерыканскі вучоны раіць зрабіць у глебе адтуліны спецыяльным прыстасаваннем (нешта накшталт вешалкі). У ямкі саджаюць па адным каліве. Браць за семядольныя лісцікі і асцярожна падкопваць невялічкай драўлянай палачкай. Імкнуцца перанесці з каранямі, адрэзаўшы самы доўгі. У ямцы расліну злёгку абцiснуць і паліць. Два-тры дні пікіраваныя асобіны трымаць не на вельмі яркім святле. Своечасова паліваць.

Як толькі раслінкі крануцца ў рост, даваць штотыднёвыя падкормкі сумессю № 2. Лепш у разведзеным выглядзе. І паліваць да трох разоў на дзень.

Пры зацяненні саджанцы вельмі выцягваюцца. Каб гэтага не здарылася, скрынкі ставяць на самым сонечным акне, робяць з фольгі, белай фанеры або звычайнай паперы экраны. Яны накіруюць дадатковае святло на расаду. На паўночных падаконніках навешваюць магутныя электралямпы для падсвету.

Малыя падаконнікі — малыя магчымасці. На дачах, ля сялянскіх хат майструюць парнікі. Плёнка без дзірак, у два слоі. Слаі не датыкаюцца адзін да аднаго. Можна ў вялікім парніку зрабіць маленькі — над расадай.

Расаду высаджваем на «градкі Мітлайдэра» як толькі міне небяспека замаразкаў (пасля 14—25 мая), а глеба дастаткова прагрэецца. Расаду вельмі моцна паліваем. Зноў драўлянай лапатачкай даволі значнага памеру «паднімаем» расліну, захопліваючы яе левай рукой. Правай жа вымаем як мага больш зямлі на градцы (ямка даволі вялікая) і, апусціўшы туды расліну з каранямі, прысыпаем вынятай зямлёй, злёгку абціскаем і паліваем. Далейшы догляд апісаны ў папярэдніх публікацыях. Нагадаем толькі, што ўся гэтая аперацыя ажыццяўляецца ў адзін дзень: рыхтуюцца градкі, раўнуюцца, ладзяцца валікі і высаджваюцца расліны ці высяваецца насенне.

Што дае расадны метад? Вельмі раннія зборы агуркоў, памідораў, капусты, бульбы, цыбулі, гароху, бобу, фасолі і іншых культур. Практычна бульба ранніх ці сярэдняранніх сартоў выспее ў канцы чэрвеня — пачатку ліпеня. У гэтыя ж тэрміны нальюцца і чырвоныя памідоры. Агуркамі можна ласавацца ўжо ў першай палавіне чэрвеня.

Да пачатку жніўня ўраджай з большасці культур будзе зняты. Для дачніка пачнецца другі этап — высадка расады другой чаргі і ў верасні—кастрычніку яшчэ адзін збор ураджаю. Вядома, не ўсіх культур.

(Працяг публікацый пра доследы амерыканскага вучонага. Пачатак у нумарах за 28 кастрычніка, 4 і 11 лістапада г. г.)

СНЕГ НА ДРЭВАХ І ПАД ДРЭВАМІ

Першы снегапад у рэспубліцы аказаўся надзвычай «ураджайным». У асобных месцах ён дасягаў трох дзесяткаў сантыметраў! Галінкі часам не вытрымлівалі цяжару і паламаліся. Падобная з'ява можа паўтарыцца. І не адзін раз.

Дачнікам пасля кожнага такога вялікага снегу варта наведаць свае сады. Спецыяльнай палкай ці падпорай крануць галіны. Снег асыплецца. Яблыня з палёгкай уздыхне. Узрадуюцца і нешматлікія зімовыя птушкі. Яны змогуць знайсці для сябе корм у выглядзе лічынак і яйцакладак шкоднікаў.

Правядзём і такі «аграпрыём». Утопчам снег ля штамбаў, імкнучыся як мага лепш утрамбаваць яго. Можна нават падсыпаць крыху. Гэта робіцца для таго, каб мышы і пацукі не вельмі гулялі каля дрэў. Яны часта абгрызаюць кару (асабліва маладую). А яшчэ «ныраюць» каля штамбаў углыб, дасягаюць тоненькіх каранёў і ласуюцца імі. Часта там ладзяць свае гнёзды. Абтаптаны снег (асабліва ў час адлігі) становіцца цвёрдым бы лёд. Ніводная мыш не пройдзе скрозь яго.

Наогул, снег трэба назапашваць. Дзе гуляюць вятры і мяцеліца, раскладзіце галінкі, пастаўце шчыты ці якія-небудзь плоцікі. Яны збяруць каля сябе снег. А вільгаць не пашкодзіць ніколі. Як не пашкодзіць тоўстае белае покрыва, якое абароніць дрэва ад магчымых моцных (за 30 градусаў) маразоў.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

18 лістапада

Беларускае тэлебачанне

10.45. «Вобраз». Літаратурны часопіс.
16.30. «Усе мышы любяць сыр». Спектакль Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.
17.40. «Давай мяняцца», «Дзядулева дудачка». Мультфільмы.
18.00. Дак фільм «Жылі-былі людзі...»
18.20. Вучымся бізнесу. Як стаць прадпрымальнікам?
18.50. Накцюрн.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. «Пяць зорак». Тэле-гульня.
19.55. Шануйце песні свае. Народная спявачка М. Мялешка з Гродзенскай вобласці.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Рыцары неба». Мастацкі фільм (Францыя). 1-я серыя.
21.55. НІКа.
22.20. «Пакуль гарыць свечка...» Паводле вершаў М. Цвятаевай; НІКа; Л. Бетховен. Сімфонія № 7. Выконвае сімфанічны аркестр Беларускай акадэміі музыкі.

Канал «Астанкіна»

12.35. Мультфільм «Стары аўтамабіль».
12.40. «Не сышліся характарамі». Мастацкі фільм.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. «Пчала Мая».
16.05. Дадатак да праграмы «Рок-урок».
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. «Астанкіна» прадстаўляе.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. Тэатр плюс ТБ.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. «Шчырасць Іаана Першадрукара». 4-я серыя.
21.40. Праграма У. Малчанава «Успамін».
23.00. Навіны.
23.25. Радыё «Труба».
23.55. «Цунамі». Дак. фільм.
0.55. «Не сышліся характарамі». Мастацкі фільм.

Канал «Расія»

15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. Сочы. Бархатны сезон.
15.45. Абмеркаванне аўстрыйскага тэлефільма «Сям'я Смірновых». Як жыць далей?»
16.00. Там-там-навіны.
16.15. Далёкі Усход.
17.00. Хрысціянская праграма. «Джоні».
17.30. «Давайце разбяромся».
17.45. «Мастацтва належыць народу». Дак. фільм.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. «А, Б і гэтак далей». Мультфільм для дарослых.
20.20. Фарс-мажор.
20.50. Крымінальныя паведамленні.
21.00. «Монстр». (Расія — ЗША). Фільм 3-ці «Сталін: кантроль над розумамі і душамі».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. На сесіі ВС Расіі.
23.00. Экзотыка.

19 лістапада

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Востраў загінуўшых караблёў». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
9.55. «Ханума». Фільм-спектакль.
16.30. Беларуская літаратура. 11-ы клас.
17.05. «Нязнайка ў Сонечным горадзе». Мультфільмы.
18.00. Дак. фільмы «Сайгакі», «Як справы, запаведнік», «Маржы».
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. Тыдзень беларускага ўрада.
20.10. Хакей. Кубак МХЛ. «Дынама» (Мінск) — СКА (Санкт Пецярбург).
20.50. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе...
23.00. НІКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. Канцэрт ансамбля яўрэйскай музыкі «Сімха».
10.20. ...Да 16 і старэйшым.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Дзіўныя дарослыя». Мастацкі фільм.
12.35. «Страціўшы памяць з Каленьё». Мастацкі фільм (Італія).
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. «Пчала Мая».
16.05. «440 герц».
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. Кінапанарама.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Лато «Мільён».
21.15. «Шчырасць Іаана Першадрукара». 5-я серыя.
22.30. Чорная скрыня.
23.00. Навіны.
23.25. А. Скрабін. Першая сімфонія.
0.15. «Каб свечка не пагасла». Памяці Л. М. Гумілёва.
0.50. «Страціўшы памяць з Каленьё». Мастацкі фільм. (Італія)

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. «Монстр». (Расія — ЗША). Фільм 3-ці «Сталін: кантроль над розумамі і душамі».
8.45. Вольны час.
9.00. «Абзац».
9.30. Непазнаны Сусвет.
10.00. Экзотыка.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. Пілігрым.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Вучыцца рынку.
15.30. Студыя «Рост». «Музычныя прыгоды».
16.00. Там-там-навіны.
16.15. Панарама прыватызацыі
17.00. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТО.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Дж. Сэлінджэр. «Лапарасцяпа». Тэлеспектакль.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. У свеце аўта- і мотаспорту.
20.45. Спецыяльны камерцыйны веснік.
21.00. На палітычным Алімпе.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. На сесіі ВС Расіі.
23.00. Арт-абстрэл.

ФІРМА
ПРАДАЕ
ЦУКЕРКІ польскай вытворчасці
дробным ці буйным оптам.
Тэл. у Мінску: 60-33-11, 63-22-69.

ПРАДАЮ
НОВЫЯ
пральную машыну «Вятка-аўтамат-14», вязальныя машыны «Ладага» і «Нява». НАВУЧУ ПРАЦАВАЦЬ НА ІХ.
Тэл. у Мінску:
31-75-94, 78-80-92, 77-21-68, 77-21-38.

Арганізацыя ПРАДАЕ МАЗ-5429. Звяртацца ў Салігорску па тэл. 2-51-42.

НАДВОР'Е

18 лістапада

Сёння ўдзень на большай частцы тэрыторыі чакаюцца дажджы, мокры снег, месцамі туман. Тэмпература паветра ў Віцебску 0—2, Магілёве—1—3, Мінску — 2—4, Гродна — 3—5, Брэсце, Гомелі — 4—6 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі ападкі, слабы галалёд. Вецер паўднёва-заходні 6—11 метраў у секунду. Тэмпература паветра ўначы каля нуля, удзень — 0—5 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

Наступны нумар «Звязды» выйдзе ў пятніцу, 20 лістапада г. г.

Згубленае пасведчанне інваліда серыі 07 № 067026 ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМ.

Згубленае пасведчанне ўдзельніка ліквідацыі аварыі на ЧАЭС серыі А № 807797 на імя Палікарпава Пятра Антонавіча ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91. **Тэлефакс: 32-22-03.**

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 232.
Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12